

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40 ;

Pentru România și
străinătate :

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 | a

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Dr. Oscar Jászi

Despre formarea statelor naționale și chestiunea naționalităților

— O recenziune —

De Dr. Cassiu Maniu

În sfârșit o carte ungurească scrisă cu respectul datorit adevărului. O carte vrednică de a fi citită, căci este imună față de atâți microbi ai prejudecării, ai oportunistului și ai interesului egoist, prin cari se corup adevăratele noțiuni în gândirea politică.

Arta politică a dobândit prin silințele savantului autor orientări sigure și științifice asupra unor probleme de viață, pentru statul austro-ungar. Ele pot aduce servicii incomparabile ridicării nivelului de gândire a celor ce vreau progresul acestui stat.

Însăși știința politică exactă și cu viitor s-a îmbogățit cu câteva axiome prin studiul adânc, îndreptat spre originea celor durătoare și adesea neglijate ale formării națiunilor și naționalităților.

Cetind cartea aceasta, ai sentimentul, că ea a fost alcătuită nu de un om, ci prin însăși puterea de viață a elementelor naționale, ce alcătuiesc Austro-Ungaria, atât de desăvârșit relief capătă în strălucitele ei expuneri, ființa lor, cauzele ciocnirilor lor, lupta lor cu instituții politice, astăzi fără de nici un folos, și forțele ce le asigură existența și dezvoltarea lor viitoare.

Aici nu găsești nici o expresiune predilectă celor ce le convine a se amăgi pe sine, celor cari trăiesc într-o gândire poli-

tică atavică, obscură, de cari slăbiciuni se știu așa bine folosi oamenii politici conducători, unul ca altul lipsiți de conștiință...

Se pun în evidență adevăruri politice fără de cari nu e cu putință îndrumarea politică a unui stat; din cari gânditorul politic își poate construi idee exactă și limpede despre ce este de făcut, pentru a pune capăt sbuciumărilor, de cari se agită acel mare agregat de neamuri deosebite, ce se numește Austro-Ungaria. Cu un cuvânt este un adevărat arsenal de idei moderne, — de noțiuni cristalizate în uriașa forță a unei gândiri pentru care nu există piedeci în calea scrutărilor științifice, fiindcă e sigură de puterea sa și de cinstea sa.

Aici se pot admira atât silințele savantului stăruitor, cât și majestatea cinstei omului de omenie și de o desăvârșită bună credință. Însușiri de cari politicienii unguri fug, ca dracul de tămâie. Această observație — dictată numai de disprețul omului iubitor de știință veritabilă față de obicinuitul abuz unguresc cu numele de știință, ce se face în dauna atâtor oameni de caracter, ar voi cu tot sufletul a se ajunge la o viață de stat normală și în Austro-Ungaria, — caracterizează totul ce s'a scris de către Unguri până la apariția acestui op.

Dnul Jászi vede bine plaga milenară

a Ungariei: desfacerea de popor a ciocoilor aduși din toate părțile lumii, — uneori de înșiși regii Ungariei, altele de dorul îmbogățirii hrăpărețe, — în acest stat desorganizat dela început. Vede originea aceste averilor și purtărilor obștești ale boerimeii ungurești și descopere cauzele moștenite ale neputinței acestei boerimeii incapace în fața problemei progresului agronomic, industrial și comercial, a populației acestei țări, ce e silită ca să emigreze în urma lipsei de inițiativă, de predispoziție firească a celor bogăți. Dovedește nepăsarea clasei de sus față de adevăratele mari interese ale unui stat, ce trebuie să susțină nu numai consecințele alianței cu un alt stat ci și fanestele urmări ale șovinismului și ale inegalității de drept ce există în toate statele exploatare de o pătură a societății. Înzistă de repetate ori asupra necesității recunoașterii morale și juridice a postulatelor naționalităților celor cardinale, de a avea administrație, justiție, cultură în limba proprie.

Din toate observațiile sale întemeiate pe fapte pozitive rezultă o convicțiune ce singură valorează, cât experiența milenară: *Cu nașterea sunt organizate în urma sentimentului unei personalități distincte înrădăcinate în indivizi, ce alcătuiesc acele naționalități și ce ele au viața lor proprie, ca orice organism și că viața aceasta este lucru sacru, inviolabil și vrednic de jertfirea de sine.* Adevăratul intelectual se simte răpit într-o atmosferă curată, prielnică și neîndatinată în sfera de gândire actuală dejosită a politicianismului de rând, când vede eroica stăruință a acestui om de geniu, de a stoarce dela oligarhii țării acestora medievale recu-

Comparațiuni

I.

Căderea vulturului

de Mihai Codreanu.

Eu mi-am lăsat aripa să-și legene 'n magia luminei, tot avântul... și m'am urcat în sus... și-acolo unde ochiul amestecă selavia din zări cu libertatea neantului, m'am dus; — dar setea arzătoare a dorurilor mele cu-atât nesăturând-o, am răsbătut prin nori... și, străbătând în spațiu vecinătăți de stelo m'am dus spre Auroră... și tot mai sus, spre sorii! Părea că armonia din golurile-albastre c'o majestate largă o stăpâneam deplin și 'mi fermecam auzul cu simfonii de astre și ochii cu splendoarea întinsului senin iar gândul meu din spațiu cădea în jos: o rază sonorizată par'că de ritmul unui vers care 'mi cânta triumful, căci par'c'aveam în pază sub protectoare-aripe, întregul univers! Era 'n singurătatea tăcerii necuprinse ceva dela olaltă sălbatic și măret, ceva, al cărui nume spre lumile învinse de jos cădea cu milă și, poate, cu dispreț căci tot decorul vastei alcătuirii a lumii se svârcolea 'n bătaia privirii mele reci, ca să 'nșeleg că miezul îmbracă haina spumii, trăind numai în forme și sarbede și seci. Sburam, sburam cu sete și lacom de lumină! cu gândurile limpezi și ochiul larg deschis,

în spre Eternitatea curată și senină sburam ca o năluca! Prin înălțimi de vis prin înălțimi de fală, prin înălțimi supreme, în sus... tot înainte... și tot mai sus, ușor sburam, cum sboură visul de glorie în poeme când geniul le naște din spasmul unui dor! Și-așa... ajuns în pragul focarului de raze ce răspândește 'n juru-i nețărâmurii de foc, crezui să intru 'n sfera cereștilor extazel — Dar îmi găsi căderea în îndrăznețul joc al înălțării mele, căci raiurile — aprinse piariră de 'nainte-mi, în sus... iar eu, zdrobit, simții în osteneala aripelor întinse sentința mea de moarte, și-atunci

m'am prăbușit

Ci iată-mă 's acuma căzut din amăgirea nesocotinței mele și pururi osândit să simt că 'n piept îmi arde cu flacări amintirea luceferilor falnici spre care-am năzuit; — aripele mi's moarte... și-auzul stâns... secată de-atuncea mi-i privirea... și 'n umbră 'n veci apus, învâț cum că așteaptă o groaznică răsplată pe-acei ce vor să sboare, fără a putea; prea sus.

II

SUPT CER

de Orestre.

Spre seară m'am oprit supt cerul
Atât de larg și de curat,
Să-mi răcoresc în vânt durerea...

Iar ochiu-mi se măria mirat
Și culegea în lacrimi calde
Blandetea ce curge din cer!
— Și stam așa, sorbit în golul
Nemărginitelor tăceri...

Intr'un târziu simții în suflet
Trecând o undă de răcoare
Și limpede plângea isvorul
Unei tristeți, ce ca o floare
Urca misterioasă 'n mine
Și 'n urmă una câte una,
Își scutura înfiorată
Petalele.

— Și-a stat când luna
Cu adâncuri pline de misteruri
Îeși, încremenită 'n visu-i!
Și-acum cu 'naintarea lumii,
Înainta și în mine o pace,
Ce mă 'nălța până la ceruri...

Iar sufletu-mi, tremurător,
Sta ca un vultur când pe ceruri
Larg aripile își desface
Și — uriaș — s'avântă 'n sbor.

noaşterea necesităţii intelectualizării cetăţenilor prin cultura, administraţia şi justiţia naţională a fiecărei naţionalităţi. Ne dă dovezi mişcătoare despre conştiinţozitatea adevărului savant, care cutreeră ţara întregă, pentru a cunoaşte temeinic toate durerile atâtor neamuri jertfite unei clase orbite prin lux, prin îngâmfare, prin bogăţii erezite, condusă de oroare faţă de muncă, de jertfă pentru binele obştesc şi faţă de ridicarea morală, intelectuală şi materială a straturilor mari singur muncitoare. Cetitorul ajunge astfel la convingerea, că stări ca acestea publice trebuie să producă revoluţiune în lipsa lecuirei grabnice a organismului cetăţenesc şi că revoluţiunea aceasta este cu mult mai aproape de cum cugetă usurpătorii produselor muncii obşteşti. Cu cât se va propaga mai repede conştiinţa primejdiei şi a mizeriei obşteşti cu atât mai întese vor pune în mişcare masele. Cât va contribui la luminarea masselor mari acest op monumental nădăjdind, că viitorul cel mai apropiat va arăta.

Pe cei ce luptă pentru lumină şi libertate dnul Jászai îi va găsi alături de el, până când va exista între oameni solidaritate în dragoste de adevăr şi ura faţă de tirani şi faţă de egoişti politici.

În articolii următori, mă voi ocupa amănunţit cu acest mare gânditor, reprezentant al unei generaţii emancipate de sălbătăcia şovinismului unguresc.

INTERNE

Capul de Meduză.

De sub faldurile mantiei sale misterioase Lukács a scos o nouă fotografie înspăimântătoare şi nu ştim ce să admirăm mai mult, îndrăzneala lui de-a brusca atât de făţiş aşteptările legate de venirea lui, chiar din partea partidelor ungureşti, ori cinismul cu care nesocoteşte glasul maselor ce adastă c'um neastâmpăr din ce în ce mai ameninţător o serioasă încercare de regenerare a vieţii constituţionale în această ţară.

S'a văzut din destăinuirile lui Justh, publicate în numărul nostru de ieri, că ministrul preşedinte, departe de a reveni la intenţii mai cinste, după eşuarea primului său proiect de reformă, se aventurăază şi mai temerar prin mlaştinile intenţiilor feudale. Chiar şi în lumea politică ungurească noua lui încercare a deşteptat un clocot de uimire şi oamenii încep să se dumirească în ce priveşte noima acestui straniu eroism al d. Lukács. Pentru că enigmatică lui îndrăzneală se explică foarte uşor de îndată ce privim mai de-aproape poartania de proiect şi de îndată ce în liniile acestuia vom desluşi identitatea de concepţie, care, — e clar de-acum, — nu mai e a lui Lukács, ci a vrăciului ascuns la spatele lui, — a contelui Tisza. Lukács rămâne o neghioabă păpuşă de bălcu, pe care vrăciul partidului guvernamental îl agită cu multă agilitate în vâsul tuturor — şi spre deosebita satisfacţie a oligarhiei atotputernice.

Căzând noul proiect, Lukács — după cât se afirmă — va veni cu unul tot atât de diform, pentru că el nu va putea scăpa din raza de influenţă a aceleiaş pateri, care-l ţine prins cu atâtă siguranţă. De sub faldurile mantiei lui va mai răsări un nou cap de Meduză şi în cele din urmă va trebui să cadă chiar el jertfa cea dintâi pocitaniei îngrozitoare. Şi cu cât mai curând cu atât mai bine pentru ţară şi în special pentru noi, — după ce am văzut, că toate restricţiunile din proiectul desvâlit de Justh (etatea de 30 de ani şi posesiunea de 10—20 jugăre de pământ, stabilite pentru analfabeţi, — precum şi înaltul grad al censului intelectual) sunt îndreptate în primul rând împotriva noastră a românilor.

Dar suntem, în cele din urmă convinşi, că de privirea suranică a capului de meduză va pieri întâi bolnavul constituţionalism de azi şi nu făptura viguroasă a celui din viitor, azi pe cale să apară în toată imperiozitatea sa.

Tratatativele cu Justh — sfârşite. Din Budapesta ni-se anunţă: Azi a avut loc o nouă întrevedere între ministrul preşedinte Lukács şi sefi partidului justhst. După o consfătuire de două ore reprezentanţii partidului au respins cunoscu-

tul proiect al lui Lukács. Justh a declarat ziariştilor că tratativele nu vor mai fi reluate. Lukács a făcut de asemenea declaraţii, repetând indicaţiile generale cunoscute asupra proiectului său.

Lukács va convoca camera pe Vineri şi va raporta, că toate încercările sale de a readuce pacea în parlament au îndurat un deplin naufragiu.

Justhiştii anunţă continuarea obstrucţiei cu toate mijloacele posibile.

Un tip al celei mai ruşinoase slugărnicii. În revista ungurească *Tanügyi Tanszék* (Convorbitorul şcolar) găsim trei pagini de-o rară neruşinare şi slugărnicie a unui învăţător român. Respingătorul tip se numeşte *Dáncs L. Gyula* (Iuliu L. Danciu) şi bătaia lui Dumnezeu a nenorocit cu el şcoala noastră greco-catolică din Cătcău (com. Solnoc-Dobâca). Azi când grija fiecărui om cinstit e să contracareze prin vrednicia sa efectele criminalei legi şcolare a lui Apponyi (XXVII: 1907) şi să uşureze prin corectitudinea românească lupta forurilor noastre superioare pentru salvarea adânc umilitului nostru învăţământ popular, nefericitul îns dela Cătcău e turmentat de patriotism maghiar şi n'are altă preocupare, decât să dea mizerabilei legi o interpretare mai largă chiar decât cea pe care i-o dau cei mai obtuzi reprezentanţi ai ideologiei şovine. Se plânge neruşinatul că cele 13 ore de ungureşte, fixate prin lege, n'ajung pentru învăţarea perfectă a limbii ungureşti şi cere sporirea acestor ore la 23 pe săptămână. Învăţătorii români din *Sătmár* şi *Bistriţa-Năsăud*, — spune măgarul — au şi făcut acest lucru din iniţiativă proprie, ca să răspundă sensului adevărat al legii. Ba cei din *Sătmár* au izgonit cu totul limba românească din clasa primă elementară, dându-i un locuşor neînsemnat abia începând din a doua clasă. Pentru că — zice inconştientul — nu trebuie să ţinem cont de dorinţele superiorităţilor confesionale, ci de cele ale guvernului, căci guvernul plăteşte munca învă-

E un dureros semn al vremii, glasul acestui ins cu conştiinţa naţională îndobitocită şi poate niciodată o prăpastie morală mai adâncă nu s'a deschis în faţa noastră ca în aceste pagini de ruşine, cari par a trada o generală stare de infecţiune a sufletului românesc dela miază-noapte.

Şi forurile noastre bisericesti când îl vor trimite pe nenorocitul la locul cuvenit?!

Mireasa

— Marguerite Audoux. *) —

Traducere de Valeriu Crişian

După câteva zile de concediu trebuia să mă întorc iarăşi în Paris.

Pe când ajunsei în gară, trenul era ticsit cu pasageri. M'am uitat în câteva apartamente, crezând, că voi afla undeva şi eu un loc de şezut. Dar n'am aflat decât unul şi pe acela erau puse nişte coşuri, din cari îşi scoteau capetele nişte găini şi raţe

*) Marguerite Marie Audoux s'a născut în satul Cher, din provincia Sancois. Încă pe când era de 3 ani a rămas orfană, şi a fost crescută într'un institut de educaţie a călugăriţelor catolice. De când a fost de zece ani până la vârsta de douăzeci de ani a fost servitoare. La vârsta de douăzeci de ani merge în Paris ca să înveţe cusutul. În orele libere citia cărţi şi astfel s'a dezvoltat în ea gustul de cetit şi ceva mai târziu de scris. Mai apoi a făcut cunoştinţă cu scriitorii Charles Louis, Philippe şi cu Alain Fournier, colaboratori la revista „Grande Revue” şi le-a arătat scrierile ei.

Primele scrieri i-au apărut apoi în „Paris Journal”, iar mai târziu într'un volum sub titlul „Le chaland de la Reine”.

Marele scriitor francez Octave Mirbeau a scris o prefaţă apoi la romanul ei „Marie Claire”, care roman în 1910 a fost premiat de Academia Goncourt cu premiul „La Vie Heureuse”. Astfel a ajuns din copila servitoare cu timpul una din cele mai bune scriitoare în literatura franceză

Nota traducătorului.

Un moment am stat la îndoială, ce să fac. După aceea totuşi m'am hotărât, să intru. Am cerut pardon, că trebuie să dau jos coşuri, dar un ţăran voinic îmi zise:

— Te rog stai puţin, d-şoară, îţi fac eu loc îndată, şi până când eu am luat în mână coşul cu fructe, ce îl ţinea pe genunchi, el a băgat sub bancă coşul cu galiţele.

Raţele nu erau îndestulite. Găştile şi-au plecat capetele şi femeia ţăranului le agrăia pe fiecare, pe nume.

După ce mi-am ocupat locul şi raţele au tăcut, un pasager, care şedea în faţa mea, îl întrebă pe ţăran, de le duce la târg...

— Nu, domnul meu, — răspunse ţăranul — le duc ficiorului meu, care se va cununa mâine.

Faţa i-s'a înviorat. Se nita în jur, ca şi cum ar fi voit, ca toţi să-i vadă bucuria. O femeie bătrână, care sta între trei perini şi ocupase două locuri, a început să certe pe ţărani, cari se aşază aşa de comod în cupele vagoanelor. Un tânăr, care şedea lângă ea, abia avea loc de şezut.

Trenul s'a pus în mişcare şi domnul acela, care vorbise mai înainte voia să citească un jurnal, când ţăranul reîncepu:

— Ficiorul meu e în Paris. E la o prăvălie mare de haine şi ia de soţie pe o d-şoară, fiica unui comerciant bogat.

Domnul şi-a pus pe genunchi gazeta şi l'a întrebat:

— E frumoasă mireasa?

— Nu ştiu, — răspunse ţăranul — încă n'am văzut-o.

— Cum, cum — zise domnul acela. Dar dacă e urâtă, şi d-tale nu ţi-a plăcea-o?

— Se poate, — zise ţăranul — dar eu cred, că ne va plăcea şi nouă, fiindcă ficiorul nostru e un om voinic şi nu-şi ia o urâtă.

— Apoi, — adăuse femeia lui — dacă îi place lui Ioan, ne place şi nouă.

Femeia n'a privit lung şi privirea ei era senină. Părea aşa de tinără, încât nu-mi venea a crede, că are ficior de însurat.

I-ar fi plăcut să afle, dacă şi eu merg în Paris, şi când i-am spus, că da, d. cel cu gazeta în mână, m'a privit cercetător.

— Aş putea face prinsoare, — zise el — că d-şoara asta e mireasa ficiorului d-voastră. A venit înaintea d-voastră, dar nu vrea să se descopere încă.

Toţi cei din apartament mă priveau, şi eu am roşit până după urechi, până când ţăranul şi femeia lui zise:

— Bine ar fi, dacă ar fi aşa.

Eu am cercat să mă scuz, că nu-i aşa, dar d. acela, le-a adus aminte, că am trecut de douăori prin apartamentul acesta şi m-am uitat lung la ei, ca şi cum aş vrea, să-i cunosc şi cât m-am tot socotit, până am intrat în cupele acesta.

Toţi râdeau şi eu eram aşa de incurcată, când i-am spus, că numai locul acesta a fost gol

Fraze cunoscute, — adevăruri nerecunoscute

Or fi stereotipe plângerile noastre, ale crositelor naționalități nemaghiare din țara aceasta, — or fi stereotipe acuzările ce aducem stăpânilor noștri cari prigonindu-ne pe noi duc de răpă însuși statul; — dar nu mai puțin stereotip este și chipul în care ni-se răspunde, sau mai bine zis chipul în care se afectează a se ignora, a se disprețui, a se „omorî cu tăcerea” acele plângeri și acele acuzări ale noastre.

Plângerile și acuzările noastre sunt însă stereotipe fiindcă nu pot fi altfel, — fiindcă se referă la stări de lucruri ce rămân mereu aceleași, nu vor să se schimbe, nu vor să se îndrepteze, — ba mai mult se tot înrăutățesc și se tot învechesc. — Pe când răspunsul la ele ar putea fi de mai multe feluri, el nu este necesarmente și fatalmente condamnat să fie stereotip; iar dacă totuși este așa, vina nu mai este a împrejurărilor, ci este a celorla înșiși cari îl dau mereu, invariabil, în același chip.

Acelora dar dintre stăpânitorii, dintre apăsătorii noștri, cari ne cer „să mai vânam” nota plângerilor și acuzărilor noastre,

Nu le-am putea răspunde așadar, decât într'un chip cam analog cu acela răpostă pe care Alphonse Karr, scriitorul francez, a formulat-o împotriva partizanilor desființării pedepsei cu moartea: — „Que messieurs les assassins commencent!” adică: „Să facă bine domnii asasini să înceapă ei” — să nu mai ucidă, și iată chestia va fi rezolvată.

Zicem și noi: Să facă bine asasinii noștri să nu mai stăruiască în sistemul lor stereotip de prigonire și de sugrumare, — și iată atunci vom renunța și noi, ne vom schimba, stereotipul nostru mod de apărare, de luptă.

Dar cât dispreț, Dumnezeu, în cuvintele cu cari și acuma trufașele organe ale șovinismului întâmpină, de pildă, cuvântarea ținută în parlament de către deputatul nostru d. Teodor Mihali, asupra

programului noului guvern! — „In numele naționalităților, a rostit d. T. Mihali o cuvântare alcătuită din fraze cunoscute; după acesta... Va să zică atâta! Acesta e răspunsul, aceasta e reflexiunea — vai, cât de stereotipă! — pe care o sugerează, purtătorilor de cuvânt ai stăpânitorilor noștri, o cuvântare luminoasă și inimoasă, plină de admonițiuni asupra sistemului nenorocit de guvernare și de administrare din Ungaria, și de exprimări de înalte idei și curate principii asupra chestiunii reformei electorale, cari dincolo, în taberele partidelor maghiare, se prezintă atât de turburi și atât de confuze...

Fraze cunoscute! — Așa și numai atâta dacă ar fi, ce alt am putea spune noi, ce alt ar putea spune toată lumea nepreocupată, decât: atât mai rău, dacă lucrurile acestea au ajuns să fie „fraze cunoscute” și dacă totuși nu se arată măcar un început, o intențiune, de a trece la îndreptare, la asanarea relelor, pe cari le denunță, pe cari le scoate în evidență cu atâta stăruință.

Dar nu este. *Frazele* or fi ele cunoscute, dar ceea ce stăpânitorii noștri refuză consecvent, stereotip, să cunoască și să recunoască sunt *adevărurile* pe cari le exprimă acele fraze.

Sunet la ureche, — un sunet supărător, — atâta. Mai departe nu pătrunde „frază cunoscută”, — ea intră pe o ureche și iese pe alta, ea nu provoacă nici reflexiune în creierii, nici mișcare în inimile acelora cărora li-se adresează, cărora le sună mai cu osebire.

Ce altfel însă vor fi apreciate toate aceste fraze, în toată lumea cealaltă care va lua cunoștință despre ele! Cum se va lumina, prin noi arătări și exemple, mizeria administrativă din această țară, păcătoșenia sistemului de opresiune a popoarelor nemaghiare, toate relele și neajunsurile de cari boleşte Ungaria și tânjește...

Și în privința reformei electorale!

— Nu face nimica, — zise femeia țăranelui — d-ta îmi plăci și mi-ar părea bine, dacă ar fi așa nora noastră cum ești d-ta.

— Desigur, — zise d. acela — bine ar fi, dacă ar fi așa, cum e dânsa.

— O să vezi, că nu m-am înșelat, — continuă el. Dacă veți ajunge în Paris, feciorul d-voastră vă va zice: „Doar e aci și mireasa mea!”

Țărancă s'a întors spre mine. A căutat prin un coș și a scos un colac, m'a îmbiat și pe mine cu el, zicând că l'a copt azi dimineață.

Nu știam, cum să-i refuz ofertul. I-am spus, că sunt răcită, n-am poftă de mâncare și colacul s'a reltors în coș.

Dar a trebuit să primesc un strugure, ce mi l'a dat cu toată bunătatea inimii lor.

Abia l-am putut apoi îndupleca pe țaran, ca să nu-mi aducă din gara cea mai apropiată, un pâhar cu lapte cald.

Văzând ce bună sunt și că ei au o singură dorință, ca nora să-i iubească, mi-a plăcut de ei, și simțeam o părere de rău, pentru ce nu sunt eu nora lor. Simțeam ce bună e iubirea lor. Eu n'am cunoscut pe părinții mei și am crescut tot între străini.

În tot momentul îi prindeam, că se uită la mine.

Când am ajuns în Paris, le-am ajutat să-și deie jos coșurile și le-am arătat, pe unde e ieșirea. Am rămas în urma lor, când am văzut, că un tâ-

năr binefăcut se apropie de ei și îi îmbrățișează și sărută...

Când s'au depărtat, am mers pe urma lor. Feciorul lor a luat coșul cu galițe cu o mână, iar cu cealaltă a prins brațul mamei sale. Rădeau cu plăcere, ochii îi erau vioi, iar râsul ca al mamei lui.

Se însera. Mi-am ridicat gulerul și m-am oprit la câțiva pași de ei, pân' s'a dus feciorul lor, să cheme un birjar.

Țăranul a netezit o găină și a zis femeii lui: — Dacă ar fi știut omul, că nu e nora noastră, i-aș fi dat puicuța asta.

— Așa-i zău, dacă ar fi știut omul... Și arătând cu mâna spre mulțimea, ce ieșea din gară zise:

— Poate-i încă prin mulțimea aceea de acolo... Feciorul lor s'a întors cu o trăsură. Bătrânii s'au suit, el sta lângă vizitiu.

Era un om tare, bun la inimă și eu mă cugetam, că ce fericită poate fi mireasa lui...

Când n'am mai văzut trăsura, am plecat și eu spre casă...

Blaj.

Să contribuim la fondul ziaristilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa Institutului de credit și economii „Ardeleana” în Orăștie — Szászváros.

Simpla enunțare a punctelor de vedere, a profesiei de credință a naționalităților în această chestiune, enunțarea formulată atât de sobru și de lămurit de deputatul nostru, pusă în comparație cu preocupările pe cari le arată *toate* partidele maghiare, preocupări de ordinea cea mai puțin generoasă și înaltă, apoi cu desorientarea obștească ce tot mai mult pare a crește în sânul lor, cu șovăielile guvernului, care aci preconizează o idee, aci alta, și în totdeauna se arată gata a sta la târg și tocmeală cu oricine afară de partizanii drepti și sinceri ai votului universal, — toate acestea pun într'o astfel de lumină discursul cu „frazele cunoscute”, încât îl ridică la o înălțime până la care vederile mioape șoviniști nici nu pot să pătrundă.

Dacă ar fi numai atâta: Enunțarea, de o parte, a înlăturării oricărei restricțiuni, pentru ca întreaga țară să fie cinstit reprezentată în parlament, — iar de alta, dimpotrivă, a impunerii unor restricțiuni favorizând veșnicile interese și privilegiu de clasă și de rasă, — este destul ca aceste două concepții să fie judecate, ca oricine să-și poată da verdictul său asupra lor, din punctul de vedere al ideilor și tendințelor moderne, dintre cari face parte și idea votului universal.

Judecata aceasta, verdictul acesta, fi-rește că nu s'ar putea da nici ele decât tot în „fraze cunoscute”... Da, prea bine cunoscute, — atât de bine, în cât nu mai avem nevoie să mai facem stăpânitorilor noștri neplăcerea de a le repeta conținutul supărător.

Inchidă-și ochii și astupe-și urechile și mai departe. Astfel mai sigur și mai curând se vor prăbuși în prăpastia spre care merg, ca orbii și surzii cei mai răi, aceia cari *nu voesc* să vadă și să audă.

EXTERNE

Apropierea anglo-germană. De aceeași însemnătate cu evenimentele războiului este azi conferința din Karlsruhe, despre care am anunțat într'un număr trecut. În această conferință se planează apropierea între imperiul german și Anglia, adecă se caută baza pentru aceasta în interesele coloniale comune, ce le au aceste țări în Africa. Și deși Portugalia protestează fiind atinse și interesele ei coloniale totuși tratativele nu vor putea fi împedecate.

Nu pentru primadată se încearcă o apropiere între Germania și Anglia și a fost timpuri, când n'a lipsit mult, ca din tripla alianță să se nască o quadruplă alianță. În legătură cu trecerea ambasadorului Marschall la Londra, ziarul „Daily Telegraph” face descoperiri cu privire la relațiunile anglo-germane, începând încă din anii 70. Bismarck într'o scrisoare privată l-a sfătuit pe Salisbury, prim-ministrul de atunci al Angliei, ca Anglia să se alătore la tripla-alianță: Germania, Austro-Ungaria și Italia. Salisbury însă a încurajat răspunsul, zicând că nu voiește, ca Anglia să fie complicată în învălmășelile de pe continent.

Cu ocaziunea congresului din Berlin, Disraeli a reînviat înaintea lui Bismarck ideea unei apropieri, dar totodată l-a rugat pe Bismarck, ca să nu amintească nimic despre aceasta lui Salisbury, care ar folosi toate mijloacele, ca să împedecă realizarea unei apropieri. Disraeli s'a angajat față de Bismarck ca să prepare opinia publică engleză, dar cu moartea lui a căzut planul acesta. Numitul ziar englezesc pentru autenticitatea spuselor sale se provoacă la consilierul intim, Holstein care a conlucrat în interesul acestui plan, la care a aderat și contele Agenor Goluchowski, fost ministru de externe al Austro-Ungariei. Când a izbucnit războiul cu burii a părăsit acest plan și principele Bülow, mai cu seamă, că Chamberlain a ținut pe timpul acela o vorbire indiscretă în chestia aceasta.

Din Berlin sosește o telegramă în care se spune, că numirea baronului Marschall la Londra și a baronului Wangenheim la Constantinopol este fapt împlinit.

Numirile acestea se vor publica însă numai după plecarea împăratului Wilhelm și reînnoirea cancelarului la Berlin. Este interesant, că ambasadorul german de până acum la Londra, contele Wolff-Metternich, a tot așteptat desmințirea svenurilor despre depărtarea sa, dar neîntâmplându-se aceasta a cerut telegrafice el însuși demisia.

Motivul pentru depărtarea lui Metternich ar fi că împăratul a fost nemulțumit cu activitatea lui la Londra și o consideră de nenorocoasă.

Ministrul plenipotențiat al Portugaliei la Paris a declarat raportorului dela ziarul „Temps”, că știrile despre planurile Germaniei cu privire la coloniile portugheze sunt nebazate. Dacă guvernul Portugaliei ar și voi să cedeze Germaniei coloniile sale, aceasta totuși nu s'ar putea realiza, pentru că întregă națiunea portugheză ar protesta în contra.

În cercurile diplomatice cum și în cele politice din Constantinopol se acreditează svenul după care plecarea ambasadorului german, Marschall de Biberstein este în legătură cu poziția hotărâtă pe care Germania vrea s'o ia în chestiunea Tripolisului.

Totuși în cercurile oficiale germane se desminte această versiune. Ele susțin că rechemarea ambasadorului german este cu totul străină de conflictul italo-turc. În special cercurile germane din Constantinopol regretă sincer plecarea ilustrului diplomat și sunt convinse că această schimbare va avea un efect dăunător asupra relațiilor dintre Germania și Turcia.

Ziarul turcesc „Tanin” scrie, că Marschall ca bun cunoscător al împrejurărilor din Turcia, va fi un interpretor al dispoziției otomane în legătură cu războiul.

Domnia clericalismului în agonie în Belgia. În urma unei telegramme din Bruxelles, regele Belgiei, Albert a subscris decretul, prin care sunt dizolvate ambele camere și termenul alegerilor noi este stabilit pe 2 iunie. Lupta electorală s'a început deja și poate nici când n'a fost atât de vehementă ca acum. În Antwerpen și alte comune au fost ciocniri sângeroase. Inversunarea între clericali și liberali e nemărginită. Alianța liberalilor cu socialiștii e atât de solidă, încât probabil domnia clericalilor se va înfrânge.

Luptele dintre chinezi și tibetani. Agenția Reuter afirmă, că după informațiunile cele mai sigure, luptele dintre chinezi și tibetani au încetat în împrejurimile capitalei Lhassa.

Tibetanii nu au reușit să gonească pe chinezi din pozițiunile lor. Se negociază acum în privința dezarmamentului și retragerii chinezilor.

Agitația din Macedonia. Corespondentul din Petersburg al ziarului „Secolo” a obținut un interview din partea ministrului plenipotențiar al Bulgariei, d. Paprikof.

Între altele d. Paprikof a declarat, că agitația în Macedonia e foarte puternică și că sunt de prevăzut serioase încurcături din această cauză.

Reprezentantul Bulgariei a adaogă că cererea de despăgubiri pe care o formulează Rusia pentru închiderea Dardanelor se va conexa cu o nouă intervenție rusă pentru pace pe lângă Poartă.

Motivul acestei intervenții va fi de astădată că Turcia nu este în stare să plătească despăgubirile cerute.

Ambasadorul Marschall și românii din Turcia. Cu ocaziunea plecării ambasadorului german Marschall de Biberstein dela Constantinopol la Londra ziarul „Adevărul” din București scrie următoarele:

„Temperament prin excelență împăciunitor, abil și hotărât, baronul Marschall, care este azi fără îndoială diplomatul cel mai cu suprafață al imperiului german, va reuși cu certitudine să stabilească între cele două puteri mondiale vecinice în frecare și emulație raporturi mai intime și mai prietenești, de cari pacea universală nu va putea decât să profite.

Dar nu aceasta este scopul acestor rânduri. Ceeace voim să relevăm este marea pierdere, pe

care o sufăr interesele românești din Tercia prin plecarea neașteptată a baronului Marschall din Constantinopol, unde timp de zece ani cât a reprezentat Germania pe lângă sublima Poartă, a știut să sprijinească cu căldură și cu folos toată acțiunea statului român în favoarea fraților noștri din Macedonia.

Căci nu trebuie să nițăm că acest sincer filoromân a fost acela, care, în 1905, după durerosul incident dela lanina, provocat de Osman-Pașa, a dictat în chiar localul legatiunii noastre din Constantinopol ministrului României acea energică reprezentatiune către Poartă, care în ziua de 9 mai a și fost încoronată de succes prin recunoașterea de către sultanul Abdul-Hamid, printr'o iradea specială, a naționalității române din Macedonia.

Cetitorii își vor fi aducând aminte desigur de entuziasmul provocat în ziua de 10 mai la București, de acest succes diplomatic, obținut în mare parte grație sprijinului puternic și energiei fără seamăn a baronului Marschall, care seconda în chip atât de forieit acțiunea întreprinsă atunci la Constantinopol de către d. Alex. Em. Lahovary, neobositul ministru de pe atunci al României pe lângă Poartă.

Iată, de ce noi, românii, avem temeinice cuvinte să regretăm transferarea baronului Marschall din Constantinopol la Londra, unde natura capricioasă a împăratului Wilhelm i-a încredințat o misiune din cele mai grele și mai delicate”.

Turburările din Albania. Ziarul „Tanin” dezmințind zvonurile exagerate privitoare la răzvrătirea din Albania, spune că, după informațiunile sigure primite, numai la Djakova, albanezii au vrut să împedice clădirea corpului de gardă al jandarmeriei și școalei; trupele trimise a alungat pe răzvrățiți. O altă bandă de albanezi a tăiat firul telegrafului din vilaetul Scutari; trupele trimise îndată au avut mai mulți uciși, răniți sau făcuți prizonieri; ceilalți au fugit.

Chestia duelului în Germania. În Parlamentul imperial din Berlin în cursul desbaterii bugetului militar s'a desfășurat o discuție mare în chestia duelului. Centrul, socialdemocrații și liberalii a înaintat o moțiune, prin care se fie limitat duelul în armată, sau să fie cu totul oprit. În cursul discuției deputatul Ledebur (socialdemocrat) a cerut ca să se adaugă și aceea, că nici un ofițer, care respinge provocarea la duel, să nu poată fi dat afară din armată.

Heringen, ministrul de războiu a încercat să apere necesitatea duelului în armată, dar ajungând la votare moțiunea propusă de Ledebur s'a primit cu 144 voturi pro și 122 contra.

Sfârșitul scandalului din parlamentul prusian. Luni s'a votat în parlamentul prusian asupra procedurii președintelui Erfa, față cu deputatul Borchardt. Acest din urmă a înaintat plângere contra președintelui și aceasta a fost pusă la votare și anume s'a făcut votare nominală, care a cerut-o atât aderenții lui Borchardt, cât și conservatorii, cari voiau să vadă, că dintre liberali cine va vota contra președintelui.

Rezultatul votării a fost 309 contra plângerii lui Borchardt și 6 socialiști și 2 danezi pentru, Baronul Erfa, președintele asemenea a votat și de sine înțeles contra lui Borchardt.

Interesele Germaniei în Mexico în pericol. O telegramă din Berlin anunță că în urma crimei săvârșite asupra unui german în Capadogna și a purtării mai mult decât neglijente cu acest prilej a autorităților mexicane, se manifestă în Germania un vin curent în favoarea unui protest energic.

Se spune că interesele germane nu sânt așa de bine apărate în Mexico ca cele engleze.

Cancelarului german Bethman-Hollweg i-s'a și înmănat o cerere în acest senz. Camera de comerț din Lernepe cere cu insistență intervenția Germaniei intrucât interesele capitaliștilor germani din Mexico sânt în mare pericol.

Chestia Cretană. Ziarele din Athena publică instrucțiunile date de guvernul cretan celor 20 deputați sosiți la Athena. Instrucțiunile aceste le-a comunicat deputaților ministrul cretan Lyonaki în scrisori trimise expres. Prin instrucțiunile aceste li-se impune ca datorința deputaților ca să rămână în Athena, până când numai pretinde nece-

sitatea. La caz de lipsă să reprezinte și pe deputații ținuți ca prizonieri de marile puteri, pentru că nici o putere omenească nu va putea împedeca pe cretani în realizarea dorinței lor, ca Creta să fie reprezentată în parlamentul din Athena.

Biserica ortodoxă română din Bucovina și primejdia Rutenilor.

II.

Imediat după ce se răspândise vestea despre hotărârea, ce a luat-o poporul român în marele meeting dela Cernăuț din 4/17 iulie 1911, rutenii s'au arătat din nou nemulțumiți. Se vede că s'au gândit, că au cerut prea puțin, dacă românii sunt gata să le îplinească cererea lor de a avea o episcopie la Coțman, și au căutat să tâlmăcească starea lucrurilor de astăzi în așa fel ca să poată stoarce prin schimonositori de lucruri și prin șiretlicuri politice precum le înțeleg numai conducătorii lor, dacă se va putea chiar întreaga stăpânire asupra bisericii române.

În acest timp li-a venit bine la socoteală că s'a întâmplat trecerea din viață a neuitatului arhimandrit de scaun și a bunului român Miron Călinescu. Având să se așeze pe scaunul vicarial un alt arhimandrit ei au început să socotească, cât de bine s'ar potrivi să-l pue în acest loc pe un rutean de al lor.

În bună chibzuință că în acest fel ei câștigă un glas mai mult în sfatul mitropolitan și deoarece de obicei vicarul arhimandrit e și urmașul mitropolitului, că vor putea ajunge peste câțva timp să se înalte la treapta cea mai înaltă a bisericii ortodoxe române, ei au lăsat cu desăvârșire la o parte înființarea episcopiei proprii pe care o cereau mai înainte și răvnesc din răspuțeri să ocupe cu de-asa-lă scaunul văduvit al arhimandritului vicar.

Cât de necinstite vor fi trebuind să fie toate acele mijloace ce le întrebunțează rutenii astăzi pentru a-și împlini gândul lor drăcesc, ar putea socoti fiește care om de bine care a urmărit felul de luptă nerăzânată ce au purtat-o ei până acum până ce au ajuns în măriile și în împrejurările prielnice în care se găsesc astăzi.

Primejdia ce li-se pregătește fraților bucovineni e atât de mare încât puterile lor fiind prea slabe, toți românii trebuie să le ajute.

Intrând la scaunul mitropoliei un preot rutean hotărârile arhiepiscopului și ale consistorului său nu vor mai voi să socotească interese românești. Împărțite fiind voturile din sfatul mitropolitan, drept jumătate între tot atâți consilieri ruteni câți și români, românii vor fi dați pradă volniciei rutenilor. Bogatul fond religionar pe care românii au avut nădejdea să-l câștige cu vremea pentru folosul bieților țărani români năcăjiți și lipiți de pământ, le va rămânea înstrăinat pentru vecie. Moșiile străvechi românești care le cuprinde acest fond religionar vor preface în cuiburi de tot felul de lăpăstră și români vor trebui să privească cum se îngrașă alții pe pământurile ce li-se cuvenea lor. Pădurile mănăstirești vor gema de omida ruteană și românii vor fi scoși din biserica ce a avut să le fie mamă. Preoții români de prin sate, cari prin stăutul lor părintesc, prin predicile lor româ-

nești au întărit credința credincioșilor români, fiindu-le totdeauna razime puternice în lupta contra înstrăinării, vor fi înlocuiți cu preoți străini de neamul și sângele nostru. Aceștia vor fi aduși în satele românești ca să scurme și să aducă la prăbușire toate întocmirile făcute de românii buni pentru înaintarea și propășirea poporului român. Frumoasele cântări românești cari înălțau inima evlavioșilor cititori și credincioși români către Cel ce i-a creiat, care de-acum chiar au început a-și pierde din frumusețe prin faptul că se cântă și rutenește se vor schimba în glasuri străine și necunoscute.

Ca printr-o clipă se vor schimba toate și în locul poporului român vor străluci atât în biserică, în școală cât și în viața politică din Bucovina rutenii ucraini, fugășii din scârboasa Galiție. Nu mai încapă îndoială că ei vor să-și împlinească în aceste cumpeni grele pentru români planul lor diavolesc.

*

Dar semnele trezirei naționale la poporul românesc au început. Având știri despre mișcările românilor din comunele unde sunt și români și ruteni, cari nu vor să mai supoarte asuprirea și strâmbătățile ce le îndură atât în biserică cât mai ales în școală din pricina rutenilor, cer școli românești. Mazilii și răzeșii, vechi moldoveni, cari din cauza vitregiei timpurilor s'au cam depărtat de neamul nostru, rătăcind pe cărări greșite, s'au trezit din somnul cel de moarte, în care se aflau, ș'au dat samă de trecutul lor și au apucat calea adevărată ce duce la mântuire. Au scos o gazetă, „Gazeta Răzeșilor și Mazililor” care urmărește acest frumos scop de trezire națională a vechilor boeri români. Astfel starea adevărată a lucrurilor e cu totul alta decum o cred rutenii. Cu toate străduințele ce le-au făcut rutenii la ultima numărare a poporului, care s'a făcut în anul trecut, și cu toate călcările de lege, cari s'au întâmplat cu acest prilej și cari au fost parte discutate iar parte vor fi discutate în sfatul țării, rutenii au ajuns numărul de 305.000 de suflete, iar românii 273.000 suflete. Tocmai din această cauză, că numărul lor e mai mare decât al românilor, deputații ruteni fac toate chipurile în Viena să izbutească a-și pune în scaun nevrednic de dânsii pe omul lor și pentru a răpi românilor în acest chip cu timpul sfânta haină românească, ce a purtat-o biserica română ortodoxă din Bucovina 500 de ani. Lucrul acesta nu va fi nicicând, căci Coroana li-a făgăduit românilor părinteasca ocrotire a intereselor și avaturilor românești. *Majestatea Sa Preluminatul Împărat știe prea bine, că neamurile și popoarele nu se cărmuesc de azi pe mâine ci numai în strânsă legătură cu istoria lor și că numai atunci se poate trece peste drepturile istorice ale popoarelor ce li-s'a garantat, dacă s'a stâns și ultima suflare din aceste veacuri.* Dar aceasta spre lauda și binele românilor ei sunt în număr atât de

mare, încât nimeni nu se poate gândi la așa ceva. Cum că gândurile rutenilor nu s'curate și mijloacele necinstite, ne mai dovedește, pe lângă multe alte, și faptul că ei spre a-și mări numărul la 305.000 au amestecat cu ei și pe rutenii uniți greco-catolici cari sunt în număr de 40 de mii, au amestecat și pe lipoveni cari ating suna de 6.000 suflete, cari n'au nici în clin nici în mănecă cu rutenii ortodoxi. Deci scăzând pe rutenii greco-catolici și pe lipoveni, și mai scăzând și pe cei 50.000 suflete de răzeși cari cu toate că vorbesc limba rutenă dar simțesc românește, rutenii rămân la 200.000 suflete, iar românii se urcă dela 273.000 cu adausul răzeșilor și românilor cari vorbesc rutenește la cifra de peste 350.000 de suflete. Aceasta este adevărata stare a lucrurilor și rutenii și toți cei în drept trebuie să se gândească că un popor cu drepturi istorice atât de vechi, drepturi, pe cari a făgăduit împărăția că le va respecta în toate timpurile, și că un popor ca românii cu un număr ortodox îndoit de mare decât al lor, nu se va lăsa ingenunchiat nicicând de o strânsură de venetici, trecută nu de mult de peste hotare în țara aceasta și care numai de dragul fondului religios și nici decum din convingere au trecut dela greco-catolici la credința ortodoxă, ca apoi după-și vor ajunge scopul să treacă iar la greco-catolici.

Românii nu trebuie să închidă ochii când dușmanii de moarte încep să ridice securea spre a li da lovitura de moarte. Într'adevăr răspunsul românilor bucovineni față de aceste încercări ale dușmanilor lor a fost demn și hotărât. În acest scop s'au adunat în ziua de 25 martie st. n. într'un mare meeting la care au participat zeci de mii de oameni, spre a protesta contra mișcărilor ucraine. Punctele principale au fost: 1. *Despărțirea diecezei, prin înființarea unei episcopii rutene în Coțman sau Sadagora și 2. Ocuparea scaunului vicarial de un arhimandrit român.* Cu această ocazie s'a alcătuit un memoriu, ce urmează a fi înaintat Majestății Sale Împăratului, prin o deputațiune specială. Iată părțile principale ale acestui memoriu

*

„Noi românii bucovineni, am suferit ca în ultimele decenii să fim strâmtorați, întru moștenirea noastră național-bisericească, pe care o stăpânim de 500 de ani, în favoarea ucrainilor. Aceștia încurajați însă, de succesele obținute până acuma pe terenul bisericesc, caută din răspuțeri toate mijloacele posibile ca să nimicească caracterul românesc al sf. noastre biserici, cerând — pentru ochii lumii — paritate deplină în consistor. De fapt însă, ei voesc să ne transforme biserica într'o citadelă rutenească ucraină.

„De aceea, Majestate, ei cer ca postul de arhimandrit de scaun, care a devenit vacant să-l ocupe cu unul de al lor, făcându-și socoteală că acesta, la timpul său, va de-

veni Mitropolit. Odată devenit Mitropolit, el va putea mai ușor întemeia preponderanța rutenilor ucraini în biserică.

„Dar noi ne punem, Sire, toată încrederea în dreptatea Majestății Voastre, care nu va mai cere ca noi să fim strâmtorați și mai departe în vechea noastră moștenire. De aceea vă rugăm prea grațios, Sire, să nu fie numit arhimandrit de scaun un rutean.

„Drept că dela 1835—1873 a fost episcop ruteanul Eugen Hacman, dar el n'a cucerat să se atingă de caracterul românesc al sf. noastre biserici, ci l-a recunoscut.

„Rutenii de astăzi însă nu vor să știe nimic de caracterul istoric românesc al bisericii noastre. Ei cer actualmente paritate deplină cu noi în biserică, cu gând rău, ca pe viitor să o prefacă apoi în biserică ucraină rutenească.

„De aceea, noi astăzi nu mai putem avea încredere într'un preot ucrain, că odată ajuns la cârma bisericii noastre, îi va păstra caracterul ei românesc. În urma agitațiilor continue ale rutenilor, nici preotul român însă, fie el ori cât de vrednic și obiectiv pus la cârma bisericii noastre, nu s'ar putea bucura de încrederea deplină a rutenilor, ci ar fi expus mereu atacurilor lor vehemente.

„Între români și ruteni domnește de mult o adâncă neîncredere reciprocă, ce se resimte pe orice teren. Din această stare tristă, noi nu vedem altă scapare decât ca Majestatea Voastră să se îndure de a încuviința pentru rutenii gr.-or. ucraini o dieceză separată, precum au cerut-o dânsii în 1899, 1906 și 1909 și precum am rugat și noi în petiția noastră din 4 (17) iulie 1911, iară pe noi românii să ne lăsați în stăpânirea nestingerită a vechei noastre dieceze, ce am moștenit-o dela voevozii și strămoșii noștri români.

„Cu aceasta Majestatea Voastră nu va face alta, decât ceea ce a-ți făcut în anul 1864 cu biserica din Ungaria, despărțind pe sârbi de români, măsură ce s'a dovedit atât de bună pentru ambele națiuni.

„Faptul, că politicienii ruteni astăzi nu mai stăruiesc pentru crearea unei dieceze deosebite de ruteni, face ca neîncrederea noastră față de dânsii să crească și mai mult.

„De aceea, rugăm cu stăruință și cu toată supunerea pe Majestatea Voastră să binevoiască a împlini cât mai curând ruga noastră.”

Este poate o dată de din cele mai mari și mai înalte, ce chiar la acest pas hotărâtor în viața fraților români bucovineni, și poate cea mai grea răspundere ce va trebui s'o purtăm pentru viitor toți românii de pretutindeni, dacă nu vom griji ca să se facă cu toată demnitatea și puterea convingerilor noastre, pe baza drepturilor istorice, și a celor sfinte, să nu lăsăm ca pământul în care se odihnesc reliquiile celui

Rog să fiți cu atențiune la prețurile introduse de mine!

Talii de batist 2—3—4—5 cor. talii etamine 5:50—6:50 cor. talii de carton 1:50—3 cor., jupoane de lister 3—4 cor., haine pentru copii 2—3—4 cor., jupoane de elott 2:80—5—7 cor., șapci, pălării și șorțuri pentru copii.

Senzație: cravate pentru domni, foarte potrivite pentru gulere înalte, 1 bucată numai 20 fil. Cămăși pentru bărbați, bismăluțe, cartoane, zefire cu prețuri ieftine. Ghete de pânză pentru copii 1—1:40 fil., pentru dame 1:50—3:40 fil., pentru domni 2:80—3:80 fil., trăsuri pentru copii, mare asortiment de umbrele și ploiere.

Wilhelm Andree, Sibiu—Nagyszeben, Dragonerwache.

mai mare voevod, Ștefan cel Mare, să cadă în mâinile scursorii galițiene.

Fraților români de pretutindeni lucrați cât e vreme, faceți așa fel ca să nu vă ajungă blestemul și afuriseniile voevodului dela Putna, ale ctitorilor și patronilor sfintei biserici drept măritoare a românilor din dulcea Bucovina.

Șt. Măsar. —

Scrisoare din Iași

„Scandalul” lui H. Bataille jucat de compania Davila. — Ceva relativ la congresul studențesc. — Stătuia lui Cuza-Vodă. — Centenarul Basarabiei. — Diverse.

Iași: 29 aprilie st. v.

Am intrat în sala teatrului cu sufletul plin de iluzii... „Scandalul” de Bataille. Din contra, aveam speranța că seara aceea îmi va procura senzații superior artistice, cum de mult nu mai avusesem.

Și era natural să nutresc asemenea speranțe, dat fiind vălva, ca să nu zic... scandalul, pe care l-a stârnit la noi ca și în Franța piesa aceasta a lui Bataille, unul dintre cei mai fini și mai talentați dramaturgi moderni — și neuitând de asemennii împrejurarea, că artiștii campaniei Davila, bucurându-se de o largă independență în jocul lor, au atras atențiunea unei bune părți a publicului nostru, a cărui primă calitate este fără îndoială curiozitatea.

Charlotte Férioul, mamă a doi copii, soție cinstită, cade la stațiunea de vară Luchon, autorul nu ne spune prin ce împrejurare, în brațele unui aventurier, Artanezzo, pe care începe a-l iubi cu o patimă sălbatică. Află însă după opt zile că Artanezzo e un escroc, care profită de iubirea ei, speculând-o. Indignată peste măsură determină pe soț și copii să se întoarcă cu toții acasă, în Grasse.

După cinci ani, în care timp contractase diferite împrumuturi în numele Charlottei și amanetase de nenumărate ori un inel pe care ea i-l dăduse la Luchon, Artanezzo vine la Grasse. M-am căsnit mult cu gândul să-mi explic pentru ce s'a întors la Grasse, dar mi-a fost imposibil. Aci are loc o scenă cu adevărat superioară, care ne sâdnește și cele mai intime fibre psihice: Charlotte în prada unei maxime agitații, se sbuciumă de teama ca nu cumva Artanezzo, în întrevederea personală pe care i-o ceruse lui Férioul, să-i destăinuiească vechiul ei păcat.

Intrevederea aceasta n'a fost însă pentru Artanezzo de cât un pretext ca să se poată apropia de Charlotte și să-i înapoieze toate scrisorile ei, cari ar fi putut-o cândva compromite. Acest nobil gest cavaleresc o mișcă profund pe Charlotte, încât ea se hotărăște să meargă la Paris, fără știrea soțului său, ca să depue favorabil, într'un proces în care Artanezzo era urmărit pentru escrocherii. Cu acest prilej însă Férioul află grozava taină, care îl turbură într'un mod excesiv de a-dânc. Vrea să divorțeze, dar după multe ezitări revine și se hotărăște să trăiască mai departe și în nefericire cu acelea cu care a trăit atâta vreme fericit.

Actul acesta ultim e de înălțime ibseniană. S'ar obiecta poate că e inexplicabilă depunerea favorabilă a Charlottei, care i-a fost și fatală, cătă vreme ea declară că acum nu-l mai iubește. Aceasta intervenire a explicat-o însă chiar Charlotte, doctorului Jeanetier, care alergase la procuror pentru a-l aresta pe Artanezzo. Avusese loc scena dintre Artanezzo și dansa, în care primise îndărăt scrisorile și acum ea rugându-l pe Jeanetier să facă tot posibilul ca Artanezzo să nu mai fie arestat, îi spune (citez din memorie): „Un asemenea gest, (înapoierea scrisorilor) noi femeile, nu-l putem trece cu vederea”.

Dupăcum se observă, „Scandalul” e o piesă

cu o țesătură foarte delicată. Nu tot atât însă și de verosimilă, căci, reapariția nejustificată a lui Artanezzo la Grasse aruncă un nor greu asupra unei piese, prin excelență, atât de... „legeră”.

Dacă însă piesa nu atrage o critică mai severă, prin faptul că nu e decât o lespede din înfățișura pe cari și-au zidit-o la Paris Bataille, Bernstein, Guitry — gen care merită în întregime o analiză; căci, piesele cari îl alcătuiesc nu sunt individualități — interpretarea ei, de către artiștii companiei Davila, ne-a atras atențiunea prin unele ciudățenii cari trebuie semnalate.

În Charlotte Férioul n'am mai recunoscut-o pe d-na Voiculescu din „Salomea” sau „La vierge folle”. Cu regret trebuie s'o spunem, am constatat o schimbare care numai în bine nu e.

N'am văzut-o decât o singură dată, în „Nora”; pe Suzanne Després și cu toate acestea și acum și întotdeauna mă va urmări timbrul atât de simpatice al vocii sale și jocul acela extrem de natural. Cred că e singura artistă contemporană care intrupează în toată plenitudinea ei calitatea cea mai de preț pentru un artist: sinceritatea. Sinceritatea simplă și grandioasă, aceasta e Suzanne Després.

Încercarea de a stabili o analogie între d-na Voiculescu de acum, căreia cronicarii teatrali bucureșteni i-au stabilit un frumos renume și Suzanne Després... cade dela sine.

Și cu toate acestea, era mult mai... bine în anii trecuți d-na Voiculescu. În Charlotte Férioul mai ales a dat dovada unei afectări exagerate, pe care publicul a susținut-o cu un adevărat eroism, datorită, poate și împrejurării că țesătura piesei era interesantă. A susținut publicul această afectare datorită și faptului, că d-na Voiculescu a avut în d. Storin, Artanezzo, un partener aproape ireproșabil.

D. Mărculescu a jucat pe Férioul ca pe... Hamlet, cu care face un turneu prin provincie.

Dar să revin. Panta periculoasă de afecțiune exagerată pe care d-na Voiculescu alunecă într'un chip evident trebuie să-și aibe o explicație. Și această explicație cred că o găsim în reclama prea sgomotoasă ce i-se face, și căreia duminiciei trebuie să-i deie mai puțină atenție.

În chestiunea congresului studențesc ce se va ține în luna septembrie la Craiova, societatea „România Jună” din Viena a dat un comunicat.

În legătură cu acest congres sunt în măsură să comunic că ambele centre studențesci, din București și Iași, vor alege zilele acestea, câte-o comisiune compusă din câte 12 studenți, cari vor forma comitetul de organizare al congresului.

Acest comitet se va întruni în Iași la 20 și 21 mai cu ocazia desvălirii statuii lui Cuza-Vodă, când vor stabili și programul congresului. Cum la serbările din Iași vor lua parte și o delegație a studenților români din Viena și altele ale celor din Bucovina, momentul va fi pe cât se poate de prielnic pentru ca hotărârile să se iei în de comun acord.

S'a stabilit în principiu următorul program relativ la desvălirea statuii lui Cuza-Vodă, care va avea loc irevocabil în zilele de 20 și 21 mai st. v.

În dimineața de 20 mai se va oficia un Te Deum la Mitropolie cu care prilej I. P. S. S. mitropolitul Moldovei va rosti o cuvântare.

După amiază va avea loc desvelirea statuii, când se vor rosti numeroase discursuri și se va juca hora unice.

Seara iluminățiunii și retragere cu torțe. În dimineața zilei de 21 mai va avea loc un mare banchet țărănesc la Copou, iar după prânz serbare câmpenească.

Seara banchete și festivaluri.

Studențiimea își va avea și ea programul ei. În ziua de duminică 19 mai se va face un grandios pelerinaj la mormântul lui Cuza-Vodă din Ruginoasa, la care vor lua parte și oaspeții din Ardeal, Bucovina, Basarabia și din țară.

În ziua de 20 mai studenții vor lua parte la desvălirea statuii și la celelalte festivități, iar

seara vor organiza un festival la care va vorbi un domn profesor universitar.

În ziua de 21 mai studenții ieșeni, împreună cu oaspeții colegi și ceilalți vor face un pelerinaj la mormântul lui Kogălniceanu.

Seara va avea loc un alt festival.

După cum se vede interminabilele discuții au început să deie rezultate...

*

Memoriul d-lui prof. A. D. Xenopol cu privire la răpirea Basarabiei a apărut în „Viața Românească” nr. 3 a. c.; deasemeni și în broșură deosebită.

La Chișineu pentru festivitățile centenarului se fac mari pregătiri pe platoul Râșcanovca.

Se știe, că pe acest platou la 1877 împăratul Rusiei Alexandru, a trecut în revistă oștirile rusești ce porneau la război și s-au sfințit drapelurile regimentelor.

Și românii din Bucovina se pregătesc la rândul lor să manifesteze contra serbărilor răpini Basarabiei organizate de ruși.

În legătură cu aceste pregătiri un delegat al soc. studențesci „Academia Ortodoxă” a fost zilele acestea prin Iași.

*

Azi după prânz d. Baluș, președ. soc. economice „Trezirea” din Rădăuți, a ținut la Teatrul Național o prea interesantă conferință, relativă la desfășurarea vieții românilor din Bucovina.

A avut și concursul lăudabil al școlii normale, ai cărei elevi au dansat, al liceului internat, a cărui orchestră a delectat publicul între pauze și al corului seminarului „Veniamin Costache”.

Venitul conferinței va sluji la amortizarea datoriilor făcute de numita societate, pentru clădirea unei magazii de cereale și a unui internat de copii.

Șt. P. Moldoveanu.

Origina d-nei de Noailles

În chestiunea doamnei de Noailles de care ne-am ocupat și noi la timpul său dl I. Rusu-Brudeanu, redactor la ziarul „Adevărul” a primit din partea dlui I. Tanoviceanu, profesor universitar și cunoscut genealogist, următoarea scrisoare:

1912 aprilie 22 București.

Stimate domn!

Vă plângeți — și cu drept cuvânt — vorbind de contesa de Noailles, de puținul patriotism al femeilor române, mai ales din clasa de sus.

Dar dacă aveți dreptate în principiu asupra acestui lucru, faceți însă greșală când credeți că d-na de Noailles ar fi descendentă a Basarabilor sau a Brâncovenilor. D-sa nu e nici Brâncoveancă, cu atât mai puțin coborâtoare din Basarabi.

Banul Grigore Brâncoveanu ultimul Brâncovean, nu a avut copii, ci a adoptat o nepoată a soției sale, Zoe, născută Mavrocordat, pe care a căsătorit-o cu Bibescu, devenit în urmă domnitor.

Prin urmare, dna de Noailles nu este Brâncoveancă, ci pur și simplu Bibescă după tată, fiind fiica lui Grigore, fiul primogenit al lui Grigore Bibescu și al fetei lui Musurus Pașa. Cu atât mai puțin este dânsa o coborâtoare din Basarabi, fiindcă nici chiar Brâncovenii nu erau Basarabi decât prin femei.

Regret dar împreună cu d-voastră gestul d-nei de Noailles, însă să fie bine constatat, că dânsa nu e descendentă din Brâncoveni ori din Basarabi.

Primiți o strângere de mână.

I. Tanoviceanu.

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta

ARAD, bulevardul Andrassy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

DANTELE dela 2 fil. în sus
CORDELE „ 3 „ „ „
SAUZAN și mătăsuri într'o
culoare dela 1 cor. 16 fileri
în sus.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Marile serbări ale presei. In București s'au început pregătirile pentru marile serbări populare și naționale, cari se vor da la București, în parcul Carol I, în zilele de 19, 20 și 21 mai v. Ministrul lucrărilor publice a acordat o reducere pe căile ferate din România de 50 la sută pentru clasa II. și 75 la sută pentru clasa III. pentru toți călătorii, cari vor veni la București, în timpul acestor serbări. Biletele sunt valabile șapte zile. O persoană poate să plece din orice punct al țării, în ziua de 17 mai și se poate reîntoarce cu acel bilet redus, până în seara de 23 mai. De asemenea se pot reîntoarce, plecând din București, în orice zi până în seara de 23 mai.

Comitetul serbărilor presei a procedat, totodată, la alegerea diferitelor comisiuni, pentru primirea ziaristilor din celelalte țări locuite de români; pentru primirea ziaristilor din orașele țării, pentru organizarea diferitelor distracții și atracții la serbări etc.

Adunarea generală a societății geografice. Membrii societății geografice române s'au întrunit sâmbătă seara în adunarea generală anuală în sala Senatului, sub prezidenția principelui Ferdinand. La orele 9 seara sosește în sala Senatului principele Carol.

D. Sabba Ștefănescu, secretarul general al societății, dă citire raportului general cu privire la mersul societății pe anul expirat. Arată înalta solicitare pe care curtea regală și princiară a păstrat-o întotdeauna societății. Propune — cei care urmează a se discuta în ședința intimă — ca ofițerii, până la gradul de căpitan, precum și profesorii secundari de curs primar, să plătească cota anuală pe jumătate și să fie scutiți de taxa de intrare. Aduce, mai departe, omagii de recunoștință din partea societății, memoriei generalului Manu, fostul președinte al societății. Trece la partea științifică a raportului. Expune progresele realizate în ultimul timp în domeniul geografiei. Arată mai departe ultimele progrese ale aviației cât și oricelile fapte ale aviatorilor-piloți. Vorbește despre „aerofotogrametria” sau fotocartografia. Insistă asupra importanței în aeronautică a acestei invențiuni.

Face istoricul ultimei expedițiuni cu privire la descoperirea polului sud și arată expedițiunile ce s'au proiectat. Aduce prețioase amănunte cu privire la fauna Atlanticului și a Mediteranei și — în legătură cu aceasta — amintește de studiile oceanografice. Trece la chestiunea „reliefului” arătând ultimele măsurători de piscuri. Pomenesc de accidente nenorocite petrecute cu ocaziunea acestor explorări. Vorbește de explorarea cascadeelor dintre oceanul Atlantic și insula Ciatco — cascade cari până acum nu s'au descris pe larg încă. O altă explorare importantă făcută în ultimul timp, este aceea a Mongoliei, asupra căreia s'a făcut o importantă comunicare academice științifice din Londra.

Trece la anexarea Tripolitaniei în urma războiului italo-turc, război, care zădărește pacea în Balcani. În legătură cu acest război s'a ținut, la societatea geografică dela Paris o importantă ședință intimă cu o conferință despre Peninsula balcanică, ale căreia desbateri, conferențiarul le relevă.

D. Simion Mehedintzi, face o importantă comunicare: „Munca noastră pe tărâmul geografic”. Peste trei ani societatea noastră implinește patru decenii — zice d-sa. Din cei treizeci membri cari au înființat societatea, astăzi mai sânt în viață numai trei. Amintește de planul grandios pe care regele l'a înfățișat în adunarea constitutivă a societății geografice. Pentru a se vedea, dacă s'au implinit speranțele suveranului — conferențiarul face un lung bilanț al activității societății până în zilele noastre.

Mai departe d. Mehedintzi expune începuturile geografiei înainte de Herodot și până la Strabo. Amintește de Pitagora, Eratostene și Ptolomeu, marii geografi ai antichității. Pe vremea lui Ptolomeu se cunoștea forma sferoidală a pământului, concepție, care însă dispăre în evul mediu din cauza dogmatismului religios, care nu admitea de-

cât o formă plană. În descrierea evoluției științei geografiei — conferențiarul amintește figurile marilor geografi mai apropiați de noi: A. von Humboldt, Richtoffen etc. etc. Ajunge la concluzia, că această știință nu este pe deplin întocmită și că ea așteaptă încă consacrația filosofică.

Vorbește de hărțile și învățământul geografiei în școlile noastre. Zice, că astăzi ea se predă după ultimele metode științifice eliminându-se hărțile vechi polichronice. Propune ca societatea să institue concursuri cu premii pentru elevii școlilor secundare, cum și să se stimuleze profesorii secundari de geografie. Încheie zicând, că ar fi de dorit ca după cum academia română lucrează la magnum-eticologicum tot astfel societatea geografică să întocmească o operă de sinteză asupra pământului întreg și a țării noastre în special. Această lucrare se va face sub auspiciile principelui Ferdinand și principelui Carol. Conferențiarul a fost felicitat de altele lor regale.

DIN BUCOVINA.

O bancă model. Cetim în „Viața Nouă”, organul partidului național român din Bucovina, următoarele: Se înțelege că nu poate fi vorba de o bancă condusă de „democrați”, ci de cei cari sunt batjocoriți de d-lor: „preoții” și „domnii”. E vorba de banca „Raiffeisen” pentru Cernăuți și împrejurime încheiate sub numirea: „banca preotească”. Înființată în 1904 o „însoțire” mică cu un capital mic, a ajuns, prin munca cinstită și desinteresată a celor ce conduc, să-și mărească averimentul în 1911 până aproape la 3,000.000 coroane (2,996.619)! E un progres uriaș — aproape de necrezut — acesta, avându-se în vedere mijloacele de tot modeste cu cari poate lucra la noi o astfel de „însoțire” independentă. Și mai avem de înregistrat ceva, o faptă nobilă — de care sunt absolut incapabili acei cari prin rostul unui bătețandru irresponsabil sunt în stare să trimită o înșoțire „crisoare deschisă” către un prea venerabil preot încercuțit în luptă grea pentru biserică și neam, către consilierul Dionisie cav. de Bejan. Iată faptele: 1430/20 cor. interesele pentru p. tașu p. 1911 — au fost distribuite în înregime, ca și în celelalte ani, pe la diferite instituții românești pentru ajutorarea celor nevoiși și pentru sprijinirea întreprinderilor bune.

Sfințire de episcop. Arhiepiscopul Vladimir Boberici din Caltaro a sosit Vineri în Cernăuți. Sfințirea Sa s'a făcut duminică în biserică catedrală de cămă L. P. S. Sa mitropoliti dr. V. de Repta și Harion Radonici din Dolni-Tuzla.

„Junimea” aranjează în decursul lunii maiu și începutul lunii iunie câte o petrecere cu dans imbinată cu teatru sau concert în Suceava, Rădăuți și Câmpu-lung. În Suceava mai aranjează „Junimea” o șezătoare literară în stil mare cu program bogat și ales. — Timpul apăsător și amănunte vor urma.

Războiul italo-turc

Noua acțiune a flotei italiene a deșteptat în fine și pe guvernul din Constantinopol din amorteală. Planul Italiei, — de a bloca Turcia europeană de restul imperiului otoman — și prin aceasta de a constrânge pe turci la încheierea păcii — pare a succeda. Prin ocuparea insulelor Rodos, Samos și încă a celorlalte insule din marea Egee, Turcia e închisă astfel, încât orice comunicație pe mare îi este imposibilă, așa că trupele turco-arabe din Tripolitania sunt avizate la propriile-i puteri, cari mai înainte, sau mai târziu, dar vor seca cu siguranță dela un timp.

Știrile mai noi sunt următoarele:

Insulele turcești ocupate.

Roma. — Flota italiană, de sub comanda amiralului Corsi a ocupat și debarcat trupe pe insulele Scarpato, Kasos, Viskopi și Nisyros aflătoare în marea Egee. Toate garnizoanele turcești s'au predat fără nici o împotri-

vire, iar conducătorii autorităților turcești au fost făcuți prizonieri. Aceste patru insule sunt cheia mării Egee dintre insulele Rodos și Stampalia și prin ocuparea insulelor acestora s'a tăiat comunicația Turciei cu marea Mediterană.

Milano. — Ziarul „Corriere della Sera” anunță din Filipopoli că acolo au sosit din Constantinopol știri, după cari italienii ar fi ocupat încă alte trei mici insule în apropiere de Rodos.

Athen. — Căpitanul vaporului „Patris” reînțors din Rodos, povestește, că în orașul Rodos dela ocuparea insulei nu s'a mai întâmplat nici o nouă ciocnire. Comunicația e regulată și italienii debarcă mereu șine și vagoane pentru zidirea unei linii ferate.

Au mai debarcat italienii pe insulă și 1000 de cai, 1000 cățari, 1000 de boi, două mii desaci cu făină și trei aeroplane. Italianii s'au și ocupat de zidirea portului ca să poată intra în port și vasele mai mari. E în planul lor de muncă și zidirea farurilor. În contra garnizoanei turcești retrasă în interiorul insulei se fac zilnic noue expediții.

Din Tripolitania.

Londra. — Ziarului „Morning Post” i-se comunică din Zanzur:

„În ziua de 3 mai, un regiment turcesc a plecat din Bukameș pentru a opri caravanele venind dinspre granită.

Pe drum s'a întâlnit însă cu un puternic detașament italianesc și după o luptă de două ore, trupele turcești au fost cu desăvârșire bătute și împrăștiate, lăsând pe câmpul de luptă peste 30 morți. Italianii au avut 20 morți și cam tot atâția răniți.

În ziua de 5 mai, italienii au atacat un fort turcesc. După o luptă crâncenă ei au fost siliți să se retragă pierzând 21 de oameni, între cari și 2 ofițeri.

Constantinopol. — Marele vizir a convocat luni seara consiliu de miniștri, care a ținut dela orele 3 până seara la orele 10. După unele știri consiliul de miniștri s'a ocupat cu prelungirea sesiunilor parlamentului otoman. După o altă versiune consiliul a desbătut situația creată prin noua acțiune a italienilor în contra insulelor și prin mișcările suspecte ale flotei rusești pe Marea Neagră, totodată au desbătut și măsurile ce sunt a se lua în contra mișcărilor revoluționare din Albania.

Intâmpinare

Răspuns

la „apele” d-lui Ioan Maior protopopul Aiudului, publicat sub titlul „O nouă cooperativă sătească” în Nr. 83 din 13/26 aprilie am de observat următoarele:

Nu este exact, că eu sau d. Nicolae Marcu preot în Aiudul de sus, în așanumita „conferință” ținută în 18 aprilie a. e. în Aiud, am fi făcut „opozitie intransigentă... față de înființarea cooperativei”.

Notez, că eu nici nu am luat de loc cuvântul în chestiunea cooperativei, ridicată de d. protopop Ioan Maior.

Decursul amintitei „conferințe” a fost — pe scurt — următorul:

În ziua născută s'a ținut sinod protopopesc, la care au luat parte vre-o 15—20 preoți din jur și vre-o 4—5 mireni, ca simpli ascultători, între cei din urmă și eu.

După desbaterea obiectelor din sinod și închiderea sinodului, d. protopop Ioan Maior rămânând mai departe în scaunul prezidențial și-a făcut propunerea de a se forma cooperative sătești cu ajutorul institutului „Economul”.

Luând cuvântul d. N. Marcu, preot în Aiudul de sus a spus:

Cu toții, preoți și mireni, dela mic până la mare, suntem de acord în principiu cu înființarea adevăratelor cooperative sătești, cari au de scop ajutorarea și îmbunătățirea stării materiale a poporului dela sate, iar nu exploatarea lui, dar nu este timpul oportun pentru înființarea acestor cooperative, din mai multe motive:

1. Factorii competenți, care chiar acum au luat la desbatere chestia cooperativei, încă nu și-au spus cuvântul referitor la forma și modalitatea înființării cooperativei. Să așteptăm concluzul și îndrumările lor.

2. Poporul român din jurul Aiudului, care de un timp foarte îndelungat, a fost lăsat în întunec și pradă elementului străin pe toate terețele, — este cu totul neorientat, ba aproape incapabil de a cunoaște și înțelege scopul cooperativeilor. — Să pornim cu toții o acțiune comună pentru redeschimbarea și pregătirea poporului român dela sate în aceasta direcțiune, și numai după ce vom fi pregătit intelectual și inima lui în direcțiunea aceasta, — să purcedem la înființarea cooperativeilor, căci în caz contrar desigur înființarea lor nu va duce la scopul dorit.

3. Este fapt cunoscut aproape de toți, că inteligența română din Aiud și jur, cu binevoitorul concurs al unor persoane dintre celea mai distinse ale Blajului, au pornit o acțiune pentru desrobirea economică-financiară a poporului român din jurul Aiudului, prin înființarea unui institut de credit și economii cu sediul în Aiud, care își are de scop principal chiar pregătirea terenului și a oamenilor din jur pentru înființarea adevăratelor cooperative și înființarea lor, etc. etc.

Pentru că nu am luat cuvânt în „conferința” din 18 aprilie a. c. la obiectul cooperativeilor, nici decât nu vreau să zic, că nu aderez la cele enunțate de d. Nicolae Marcu, ba din contră, sunt cu totul și întru toate de acord cu părerea lui în privința aceasta.

Și aceasta este părerea tuturor preoților și mirenilor cari au fost de față la „conferința”, — până la unul.

Fruntașii români din Aiud și jur s'au grupat și fără apelul dsale, pentru sincera și desinteresata deșteptare spiriuală și emanciparea economică a țaranului român din Aiud și jur. D. protopop a fost rugat în repetite rânduri să intre în acțiune comună cu dânsii și tot de atâtea ori fără rezultat.

Acum, când majoritatea, ba chiar totalitatea fruntașilor, — afară de stim. dsa, — au înaintat deja în acțiunea aceasta, chemarea dlui protopop cred că vine prea târziu.

Totuși încă o nouă mișcare dacă ar fi pornită din adevărată sinceritate și dezinteresare, nu ar strica.

Dr. Ioan Moldovan,
adv. Aiud.

PRESA

„Magyarország” o întoarce și o răsucesce și în cele din urmă reușește să-l așeze pe Scotus Viator în ceea ce privește vederile asupra politicii din Ungaria alături de... Tisza Pista.

Cel dintâi e de părere că situația privilegiată a poporului maghiar ca și a aristocrației sale s'apremiația se întemeiază pe nedreptate, pe sălăcie — și că un vot universal cinstit ar putea capătă îngâmfării compatrioților noștri.

Cel de al doilea se ridică împotriva votului universal, împotriva justiștilor cari cer și ei un sufragiu universal, — se ridică fiindcă o asemenea reformă ar pune capăt supremăției maghiare care se întemeiază pe nedreptățile, lipsirea nemaghiarilor de exercițiul drepturilor politice.

Spre onoarea cavalismului maghiar afirmările nesocotite ale presei tiszaiste trebuiesc respinse... Poporul maghiar își poate păstra rolul dominant în politică fără să nedreptățească pe naționalități.

Și dacă potrivit reformei electorale concepute de justiști intră în camera din Budapesta și 30—40 deputați ai naționalităților nu-i nici o primejdie...

„Világ” găsește, că parlamentul acesta nu are dreptul de a cere dela milioanele lipsite de drepturi politice noi sacrificii de sânge și de bani.

Mărirea contingentului de recruți se cuvine s'o voteze un parlament al poporului ales pe baza sufragiului universal.

Parlamentul actual deci să se mărginească a da milioanele drepturi, adică votul universal și amânat de atâtea vreme.

„La Politique”. Cuprinde amănunte asupra situației înfloritoare a tezaurului român. Venitele pe 1911 se ridică cu un excelenț de 93,107.963 lei asupra încasărilor.

Față de încasările din timpul corăspunzător pe anul precedent, cele 3 luni de la începutul acestui an prezintă un plus de 32,831.660 lei și față de evaluările bugetului un plus de 17,315.288 de lei.

Numai impozitele directe au adus dela 1 april până în Nov. 30,343.94 lei cu 4,496.461 lei mai mult decât în perioada corespunzătoare a anului trecut. Aceasta este o dovadă atât a administrației din ce în ce mai conștiincioasă a banului public, a situației înfloritoare a țării și a rarei elasticități a bugetului României.

Aviz!

Abonații cari sunt în restanță cu plata abonamentului sunt rugați prin aceasta să-și achite toate datoriile până la 1 Iunie 1912 st. n.

După acest termen administrația ziarului nostru va trimite cu rambursă chitanță de abonament tuturor restanțierilor, în care caz va trebui să plătească și spesele împreunate cu aceasta încasare.

Indeosebi rugăm pe aceia cari sunt în restanță încă și pentru „Tribuna”.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 Mai n. 1912.

Dela Reuniunea femeilor române din Arad și jur. Deoarece din mai multe părți s'a făcut observarea, că lozurile loteriei aranjate de „Reuniunea femeilor române din Arad și jur” nu ar mai avea valoare, fiind termenul tragerii fixat pe acele lozuri deja expirat.

Din incredințarea doamnei Sofia Beleş, prezidenta reuniunii am onoare a aduce la cunoștința onoratului public interesat, că soartea lozurilor s'a amânat în urma unei concesiuni ministeriale, și prin urmare unele lozuri au deplina valoare până la termenul sortării, care la tot cazul va fi adus la cunoștința publică la timpul său, și astfel rog și pe aceasta cale pe tot românul de bine să binevoiască a cumpăra din lozurile care au rămas încă nevândute.

Maria Dr. Botiș.

Pentru serbările dela Iași. Aducem la cunoștința persoanelor cari doresc să ia parte la serbările ce vor avea loc cu prilejul inaugurării statuii lui Vodă-Cuza la Iași, că încă nu se știe dacă biletele de legitimație sunt necesare. E probabil că se va putea face într'un răstimp de câteva zile călătoria la Iași și înapoi cu reducere fără vre-un act justificativ.

Peste câteva zile vom fi în măsură să dăm persoanelor interesate lămuriri depline.

„Mica publicitate la Românul.” Cu începere dela 15 mai st. n. ziarul nostru introduce „mica publicitate” pe pagina ultimă a numerelor de Joi și Duminică.

Fiecare cuvânt, pentru o singură publicare costă 5 fileri, iar ori-ce publicațiune până în 10 cuvinte, 50 fileri.

Taxa se trimite înainte în mărci ori prin mandat postal iar, la cerere, administrația ziarului răspunde prin scrisoare dacă se alătură cuvenitele mărci postale.

Credem de prisos să mai adăugăm că în „mica publicitate” a „Românului” nu vor putea să apară lucruri protivnice moralei publice.

Arhiducele Leopold Salvator în Sibiu. Alteța Sa imperială și regală, arhiducele Leopold Salvator a sosit joi seara în Sibiu. La gară a fost întâmpinat de o deputațiune a magistratului, condusă de primarul A. Dörr, care a salutat pe înaltul oaspe în numele orașului. Alteța Sa Arhiducele a răspuns în câteva cuvinte de mulțămire. Sosind la hotelul „Impăratul Roman”, a fost primit de comandantul militar al garnizoanei. În zilele următoare, vineri și sâmbătă, s'a ținut inspecțiunea asupra tuturor trupelor de artilerie. Duminică la amiază, a fost recepțiunea în sala mare a casinei militare. Cu acest prilej Alteța Sa a primit omagiile prezentate de fruntașii instituțiilor și autorităților bisericești, militare și politice din oraș. Edificiile publice din Sibiu sunt împodobite cu steaguri.

Excelența Sa, mitropolitul Ioan Meșianu, a făcut duminică la amiază, vizită Alteței Sale Imperiale și Regale, arhiducelui Leopold Salvator, care l-a primit foarte afabil. După amiază Alteța Sa a reîntors vizita, în vila mitropolitană, unde s'a întreținut cu Excelența Sa, mitropolitul nostru, timp mai îndelungat.

Intru amintirea unei preotese harnice din Săcuime. Cetim în „Foaia Poporului” din Sibiu: „Inteleapta regină a României și-a încheiat minunata sa „Evanghelic”, brodată și cusută cu crăieștile ei mănușe, cu cuvintele: „Femeia țese al neamului viitor”.

Aceste cuvinte înțelepte și de o vecinică valoare mi-se împropătează în mintea mea, când voiesc să scot la iveală un model de femeie română, a cărei mănoasă muncă a avut loc prin meleagurile și răpoasele văi ale munților Cicului, printre singuraticile pături țărănești române ale săcuimei.

Vorba e de vrednica preoteasă greco-catolică Ioana Boier născ. Călugăru, soția parohului și protopopului onorar Stefan Boier din comuna Abășfalău. Această preoteasă harnică a răposat în Domnul la 17 aprilie a. c. în vârstă de 76 de ani.

Cine a fost răposata? Un model de femeie, atât ca mamă cât și ca româncă și preoteasă. Tatăl seu, Emanuil Călugăru, preot în Saschiz lângă Sighișoara i-a dat o creștere adevărat românească. Prin anii 1850 ajungând preoteasă, cel dintâi gând al ei a fost să fie folositoare neamului său. Având dela Dumnozen o deosebită pricepere întru a pregăti diferite lucruri de mână, de ale casei, precum: țesături de pânză, covoară, ștergere, masaie, broderii și chindiseli în diferite colori etc., răposata ea o măiestră adevărată, prin silințele ei, propaga râvna și gustul spre îmbrătoșarea lucrului de mână femeiesc. Pilda dată de dânsa a fost urmata de țărăncile numeroaselor comune de prin Săcuime, cari astăzi, perzând pe fosta lor instructoră gratuită, cuprinse sunt de adâncă jale.

Lucrurile de mână făcute de răposata preoteasă, au fost lăudate după vrednicie la diferite expoziții, așa la expoziția millenară din Budapesta și la cea din Sibiu, a Asociațiunii noastre române.

Dar răposata în Domnul a fost și o adevărată preoteasă. În timpul de aproape o jumătate de veac a fost mâna dreaptă a soțului întru clădirea și împodobirea de lăcașuri dumnezeiești. Dânsa întreprinse în dese rânduri colecte pentru clădirea bisericilor gr-cat. românești din Homorod-Almaș și Sângeorgiu-Mare, pentru procurarea de clopote și în urmă pentru împodobirea bisericilor din Abășfalău, unde a servit și servește nemângăiatul ei soț.

De altcum familia Boerestilor a dat neamului și bisericii românești din patrie o pleiadă de bărbați de o valoare destul de însemnată. Astfel au fost: Ioan Boier, fost protopop; Stefan Boier, fost canonic în Blaj; Aron Boier, fost profesor de teologie și protopop al Aiudului; Aron Boier, protopop în Gherghic-Sân-Miclăuș; Alexe Boier, protopop în Odorheiu și Al. Boier, jude la tribunalul regec.

Înmormântarea preotesei Boier s'a făcut cu o pompă deosebită, la care a luat parte un public numărös din loc și din jur. Nemângăiatul presbiter și soț, afară de autoritățile sale superioare bisericești, a mai primit condolențe și dela episcopul romano-catolic contele G. Mailath.

Fie-i țărâna uscată și amintirea vecinică acestei preotese, care în viață s'a purtat cu vrednicie în cel mai periclitat ținut locuit de români!”

Insemnată reducere pe Huile ferate române pentru vizitarea Bucureștilor în zilele de 10, 11, 12 mai st. v. În dorința de a se promova dezvoltarea coloniilor școlare care au de scop a înlesni pe vară copiilor săraci și debili, un aer săcătos, distracție și o îngrijire metodică și mai bună de cât o pot primi acasă, un comitet format sub patronajul primăriei orașului București, a organizat între altele o loterie de 200.000 bilete cu câștiguri de 50.000 lei, adresându-se generozității publicului ca să contribuie pe această cale în măsură mai largă de cât s'a făcut până azi pentru realizarea unui început de ideal.

Pe lângă trimiterea în stațiuni climaterice, se va construi pentru coloniile școlare și pentru un azil de invalizi, o clădire permanentă într-unul din cele mai sănătoase și mai priincioase puncte din jurul Bucureștilor. Această loterie, însă oferă și mai multe alte beneficii. Cu un bilet de doi lei al acestei loterii se poate obține următoarele reduceri, pe care le anunță un apel al comitetului de aranjare: 1. Reducere de 50% la tren dela orice stație de C. F. R. la București. 2. Reducerea de 30% pentru camere la Hotel Bruxel din strada Câmpineanu nr. 15. 3. Reducere de 30% la restaurantul hotelului Bruxel din strada Câmpineanu nr. 15. 4. Reducere de 15% la restaurantul „Continental” din strada Regală. 5. Reducere de 30% la orice mărime de fotografie la atelierul fotografic „Foto-Lux” din calea Victoriei. 6. Reducerea de 30% la orice mărime de fotografii la atelierul fotografic „Julietta” din calea Victoriei. 7. Reducere de 30% la cinematograful „Volta” din strada Doamnei, bulevardul Academiei și strada Bazești. 8. Reducerea de 30% la cinematograful „Apollo” din strada Doamnei colț cu Academiei. 9. Reducere de 30% la cinematograful „Venus” din strada Doamnei. 10. Reducere de 50% la teatrul „Folies-Bergers” din strada Câmpineanu. 11. Intrarea gratuită pentru o persoană sau doi copii la marile serbări ce vor avea loc în zilele de 9—10 mai în grădina Cișmeșii. 12. În afară de aceste avantajii aveți șansa de a câștiga 25.000 lei sau alte câștiguri.

Pentru bilete se va adresa în București la d-na Elena Gr. Nicolescu, șoseaua Bonaparte nr. 5, casiera generală sau la primăria capitalei și în provincie la prefecturi și primării și la gara de frontieră.

Astfel odată cu o operă de binefacere cămpărătorii biletelor vor avea ocazie să viziteze cu mari înlesniri Bucureștii.

De aceste avantajii pot beneficia și românii din Austria și Ungaria.

Ce a stabilit ancheta în afacerea „Titanic”. Cercetările cu privire la catastrofa „Titanicului” au dovedit că după ce apa năvălise pe va-

por inginerul șef a ordonat deschiderea spațiilor goale dintre cele două plăci ale vasului. Mașinistul Dillos spune că el este acela care a executat acest ordin și că spațiile goale n'au mai fost închise de loc, ceea ce explică scufundarea atât de repede a „Titanicului”.

Un focar a declarat că s'a salvat într-o barcă în care ar fi putut încăpea 40 de persoane și în care nu se aflau decât 12 persoane dintre cari 7 marinari, 2 pasageri și 3 femei. Barca se afla la o depărtare numai de 180 de metri de locul catastrofei. Mii de oameni luptau în contra valurilor, nici unul din cei salvați n'a încercat însă să vie în ajutorul lor. Aceasta în urma dorinței lordului Duff Gordon și soția sa cari se aflau în barcă și cari nu se îngrijeau decât de viața lor. Ei au plătit marinarilor câte 100 de mărci de fiecare.

Sângeroase ciocniri la Zara. La Zara, capitala Dalmației s'a petrecut un fapt grav ale cărui victime au fost trei soldați români. Dieta locală, în majoritate croată, a hotărât să scoată poliția de sub autoritatea comunei, trecând-o la stat, și de atunci populația trăiește sub teroarea unei adevărate stări de asediu.

Consiliul comunal care este italian, a protestat de mai multe ori, dar fără rezultat. Dimpotrivă poliția s'a îndârjit și mai mult.

Duminecă seara, au avut loc câteva conflicte între poliție și diferite grupe de italieni. Forțele polițienești fură atunci concentrate în număr mare și ele începură să terorizeze mulțimea.

Cinci soldați din regimentul românesc local, întâmplându-se acolo, au fost luați de poliție drept italieni. Fie că au încercat să apere pe italieni — lucrul nu se știe precis — fie că vorbind românește polițiștii i-au crezut italieni, fapt e că numeroși agenți s'au năpustit asupra-le masacrându-i.

Soldatul Ioan a avut craniul spintecat cu sabia și creierul i-a țâșnit afară; soldatul Popa a avut burta spintecată.

Primul e în agonie; ceilalți se află în stare gravă iar alți doi în stare mai puțin gravă.

Toți au fost transportați pe târgi la spital.

Primarul Zolotto și consilierii comunali Persicalli și Rolli s'au prezentat guvernatorului protestând energic contra celor petrecute și arătând că nu numai italienii dar și cei bănuți ca atari au fost scoși afară din lege și din dreptul la viață. Guvernatorul a făgăduit că va face cercetare.

Arestarea fraților Filipovici. După multe cercetări prin toate părțile României, ba chiar și la Brașov, frații Nicu și Iorgu Filipovici, cari după înflorătoria sinucidere a familiei lor au dispărut fără urmă, au fost găsiți la mănăstirea Putna din Bucovina. Imprudența lor i-a adus în mâinile poliției. Ajunși în Bucovina, ei au adresat prietinelui lor Boncescu o scrisoare în limba engleză, care cuprindea cam următoarele:

„Suntem de câteva zile la mănăstirea Putna (Bucovina). Aci petrecem în mod ideal. Te rog trimite de urgență o sută lei. Orice întârziere a primirii banilor poate să ne atragă neplăceri. Suma o vei trimite pe adresa: Măgură mănăstirea Putna” — Clouse.

Ajungând această scrisoare în mâna autorităților și știindu-se că d. Boncescu avea intimități cu frații Filipovici, șeful siguranței Bucureștilor a plecat imediat la mănăstirea Putna pentru a stabili identitatea fraților „Măgură”. În urma acestor demersuri s'a aflat, că frații „Măgură” erau Nicu și Iorgu Filipovici, cari au fost imediat arestați de către parchetul bucovinean. Astăzi vor fi aduși la București, unde în urma multelor sale datorii Nicu Filipovici e urmărit ca falit fraudulos iar Iorgu Filipovici ca dezertor din armată, deoarece dispăruse fără concediu.

O deputațiune binevăzută. Regele Svediei a primit săptămâna trecută în audiență o deputațiune rară, dacă nu chiar unică în felul său. Deputațiunea nu era compusă din mulți membri dar cu atât mai multe erau milioanele ce aceștia au adus cu sine.

Intregul caz se reduce la următoarele: Vechiul guvern al liberalilor după o luptă agitată a fost silit să se retragă și să cedeze locul nouilor conservatori și anume din cauza, că nu i-s'a votat suma ce a cerut pentru construirea de noi vapoare de război, spunându-i-se, că țara trece de prezent printr-o criză financiară. Liberalii au răspuns prin aceea, că au deschis o colectă în țară, ca astfel să strângă suma necesară de 20 milioane. În nu mai mult decât o sută de zile s'a colectat suma respectabilă de 12 milioane coroane și e speranță că în scurt timp, poate chiar până la finea lunii, se va aduna și restul de 8 milioane. Bani împachetați în o lădiță drăguță, au fost predați astfel regelui, care a mulțumit foarte frumos deputațiunii pentru darul național, exprimându-și admirația față de partidul liberal, care a știut să dea o astfel de dovadă de patriotism. Nu mai puțin încântat de gestul opoziției e și ministrul de finanțe, care incasează acum milioane fără a fi silit să apeleze la bunăvoința parlamentului.

Minerii englezi amenință cu o nouă grevă. Legea salarului minim, care dupăcum se știe a pus capăt grevei miniere din Anglia, întâmpină mari greutăți la punerea ei în aplicare.

Legea prevede creierea unei comisiuni compuse dintr'un reprezentant al guvernului, un lucrător și un patron.

În districtul Walles-de-sud, lucrătorii au fost instigați de conducătorii lor, pentru ignorarea acestei legi.

Pentru acest district fusese numit ca reprezentant al guvernului lord Aldwin.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(90)

— Urmare —

Stăpâna casei nu era singura în fața lui: ea ținea de mână o tânără persoană de șaisprezece ani, cu părul bălaiu, cu obraji fragezi, cu talia fină și mlădioasă, cu trăsături regulate, cu grațioasa ei bărbioară cu gropițe terminând cel mai fermecător oval al unui chip fecioresc, pe care pictorul ori sculptorul l-ar fi luat drept model al madonei sale, și de așa cum rar vedem în Rusia, unde la orice îi place să se arate larg, la ori ce, zic, picioare, anze, fețe, ca și munți, văi, păduri și pustii.

Această tânără persoană era tocmai aceiaș răpitoare blondă pe care o întâlnește în drum, când fugea speriată dela alde Nozdref, și când, din neghibia vizităilor, cele două trăsuri se ciocniră și cai se încurcară așa de urât că unchiul Mitia și unchiul Minia întâmpinară strașnice greutăți până să lămurească lucrurile.

Cicikof fu atât de tulburat, încât nu știu să

zică două fraze cu înțeles și bolborosi niște cuvinte pe cari nu le-ar fi zis de sigur Gremin, Zvonski, nici Lidin ai inginerilor noștri romancieri și povestitori la modă.

„Dvoastră cunoașteți pe fiica mea? Dar unde ați putut-o vedea, căci ea e de curând aici, venind din institut.

— Datorez întâmplării fericirea de a fi văzut pe domnișoara, sunt acum câteva zile...” cercă a răspunde Cicikof; acesta era cel puțin înțelesul la ceea ce voia să zică. Doamna se grăbi a adăuga încă două ori trei vorbe ca încheiere și trecu cu fiica sa la alte persoane cari erau mai în toată firea.

Eroul nostru rămase nemișcat. Ne închipuim un om care a ieșit hotărât să facă o frumoasă plimbare și să vadă bine o sumedenie de obiecte pe cari până acuma le întrevăzuse numai, și care deodată se oprește, aducându-și aminte că graba pe care a pus-o în a trece pragul l-a făcut să-și uite inele, ceasornic, pungă și ochelari; se știe că în asemenea caz, nu se poate nimic mai prostesc decât figura pe care o face omul acesta; cât ai clipi din ochi expresiunea calmului a pierit din trăsăturile lui; el se caută ce are și ce n'are, privește la mânuși, la baston, își pipăie pulpăna hainei și scoate fără trebuință batista din buzunar, și se miră că a mai putut să uite atâtea lucruri; în buimăceala lui, el privește fără să vadă la mulțimea care trece înainte, la trăsurile cari aleargă și se ocolesc, la baionetele regimentului care trece,

la cască gură care se întoarce ca să-l întrebe ce a pierdut.

Astfel Cicikof, obosit de preocupățiunea lui, deveni într-o clipă străin de tot ce se petrecea în juru-i. În vremea aceasta buzele parfumate ale doamnelor făceau să răsună la urechile lui o infinitate de chestiuni fine amestecate cu cuvinte drăguțe la adresa lui. Una din ele zicea: „Ne va fi oare permis, nouă acestora biete locuitoare ale pământului, să știm ce ați zărit colo sus în cerul d-voastră?” Una alta: „Ce regiuni norocoase o fi străbătând acuma gândul d-lui Cicikof?” O a treia: „Oh! Cât ași vrea să știu care e fericitul muritor care vă pricinuește o reverie atât de dulce?” O a patra: „Dl Cicikof, doamnele mele, e bun de pictat așa; păcat că nu e aici un artist!”

Pavel Ivanovici nu vedea nimic, nu auzia nimic, și cele mai încântătoare vorbe rămăneau fără nici un efect. Trebuie să spunem că a fost chiar nepoliticos până în așa schimba de două, de trei ori locul dorind să vadă în cotro se îndreptase doamna și fiica sa.

Dar frumoasele chestionătoare nu erau nici decum dispuse să se lase așa, și fiecare în forul ei interior își hotărâse să-și întrebuinteze toate mijloacele imaginabile, de a folosi toate mijloacele prin cari se laudau ele de a fi căzut cuiva la inimă.

(Va urma.)

Reprezentantul patronilor și cel al lucrătorilor, neputându-se înțelege asupra cvantumului salariului minim, lordul Aldwin îl fixă de 4 sh. 6 p.

Lucrătorii mineri cari pretind însă 5 shilingi, vor trimite o deputație a lor la primul ministru și în caz când acest demers nu va obține un rezultat favorabil ei vor declara din nou greva.

Rectificare. La „Cronica feminină” din nrul 95, al ziarului nostru este de a se citi în loc de „O haină simplă de „sacără” — „O haină simplă de „sadă”, iar în loc de „ar face acuzație la oricare petrecere elegantă” este a se citi „ar face senzație la oricare petrecere elegantă”.

Reforma administrativă din Bosnia. În ministerul comun de finanțe se lucrează la proiectul pentru reformarea administrației din Bosnia, care fiind astăzi prea complicată, se va simplifica și se vor introduce și alte îmbunătățiri însemnate. Președintele actual al provinciilor anectate e militar, anume generalissimul Oscar Potiorek. La aparțină Bosnia și Herțegovina stau deci sub supremație militară. E vorba ca pe lângă președinte, care va rămânea și pe viitor tot un militar, să se institue un post de vicepreședinte civil, care să fie supus imediat ministrului comun de finanțe, dar să fie în același timp responsabil și dietei provinciale. Maghiarii speră că vor putea ocupa acest post cu un om de al lor.

Dirjecția centrală va fi împărțită în patru clase, având fiecare în frunte câte un șef de rezort. Așa va fi un șef administrativ în senz propriu, altul de finanțe, al treilea de justiție și în fine al patrulea al afacerilor economice.

Regele Greciei în aeroplan. Regele George al Greciei și-a exprimat dorința de a face un sbor deasupra mării, ca pasager al hidroplanului aviatorului Graham White.

Cu toate insistențele anturajului său de a renunța la acest sbor, regele e hotărât să-și execute planul.

Necrolog. Avram Cordiș preot gr-cat., a repausat după grele și lungi suferințe, la 12 maiu, st. n. la 2 ore dimineața în Dersida mică, în etate de 42 ani, în al 13-lea an al preoției și al 14-lea an al fericitei sale căsătorii.

Astrucarea osămintelor sa întâmplat la 14 maiu, st. n. la orele 2 d. m. după ritul bisericeii gr-cat. Dersida mică, la 12 maiu, st. n. 1912. Repausatul a lăsat în doliu pe văd. Veronica Cordiș, n. Bălăban, ca soție. Mărioara și Tonica, ca copii. Văd. Cristina Cordiș n. Man, ca mamă. Victor Cordiș, inv. Văd. Terezia Bolduț n. Cordiș, Lucreția Pop n. Cordiș, Veronica Cordiș, ca frate și surori. Florian Cordiș, Petru Cordiș, Constantin Cordiș, ca unchi. Văd. Gafia Bălăban n. Kerülő, ca soacră. Florica Cordiș n. Mărginean, Ioan Bălăban, prof. Vasiliu Bălăban, Iuliu Bălăban, Alexandru Bălăban, Mihail Bălăban, Ștefan Pap ca cumnați.

Căldură și furtună. Din toate părțile ne vin știri triste asupra pagubelor ce a cauzat vijelia de ieri de care, se vede, nu numai noi arădanii am avut parte. După mai multe zile răcoroase, ieri s'a pus o căldură tropicală neobicinuită în luna mai. Spre seară apoi nori negri au început să acopere cerul și deodată, ca la un semnal, un vânt sălbatic s'a ridicat de pretutindeni. O învălmășeală de nedescris s'a produs pe străzi și mai ales pe bulevarde, unde lumea se plimba nebănuitoare când a fost surprinsă de furtună. În Arad însă nu s'a întâmplat nici un incident remarcabil. Dimpotrivă, din provincie ne vin știri că furtuna a produs ravagii îngrozitoare, căzând jertfă chiar vieți omenești tempestății venită pe neașteptate. A pustiit mai mult în comunele din jurul Dejului, desrădăcinând copaci puternici și măturând coperișele caselor. În comuna Unguraș de lângă Dej furtuna a dărâmat un mare număr de case, acoperind sub ruine oameni și animale. Azi înainte de amiază au fost scoase trei corpuri neînsuflețite de sub dărâmurile de case. Alte amănunte încă nu avem.

Românii din Sârbia. Pentru a cunoaște mai bine purtarea sârbilor față de români aducem în traducere aceste șire:

Ziarul sârbesc „Tribuna” din Belgrad an. 1912, Nr. 489 adevă în *Numărul de paști* aduce pe pag. primă acest entrefilet: „Valahii și Hristos”. Într'un sat valah în distr. Homoli s'au așezat la vinerea-mare plaștanița și s'au găsit în sat câțiva valahi, să păzească cu puștile mormântul Domnului. Această „păzire a Hristosului” în acest sat valah, n'a fost numai pentru obiceiul religios, ci

a fost cerută de autorități. Valahii ca valahii, vor fara plaștanița acela, că e cu fir de aur brodată, fie pe ea chiar și Hristos, zicea preotul, și a dat poruncă păzitorilor să nu se depărteze de plaștaniță.

Au păzit valahii vinerea, au păzit pe Hristos sâmbăta seară, și s'au plictisit, și unul după altul a fugit în birt să joace cărți, la mormântul Hristosului lăsând numai pe Trăilă. Pe la miezul nopții n'a mai vrut nici el să șază lângă mormântul Hristosului, și îndată ce s'a dus preotul să se culce ceva, a luat plaștanița a împăturat-o, a băgat-o în sân și s'a dus în birt.

A venit marea serbarea, duminica Paștilor, s'a sculat preotul să facă „Învierea Domnului”, dar când colo Hristos a înviat înainte de timp „după scriptură”, iar păzitori nu se află nicăiri. Biserica întreagă s'a scandalizat, au început să fugă preotul, cârnicul și judele satului, să caute pe acei valahi păzitori, căci au fost îndată suspecti.

Iau găsit în birt unde jucau toți patru cărți. „Unge Christos?” (rom.) întreabă judele (sârbul) pe valahi.

„Aicea e Christos!” (rom.) zimbind fără grijă valahul (vlauța nume batjocoritor pentru români) și scoase din sân plaștanița și o întinde preotului, a cărui inimă a picat în călcăiu.

Asta e numai o spicuire din literatura și ziaristica sârbească în care batjocuresc pe acel jumătate milion de români din Serbia, cărora le întărzice slujba, popa și cărți românești mai rău decât în Rusia. *Vedetot.*

Înștiințare

Rugăm pe toți colaboratorii noștri și pe domnii care ne trimit material spre publicat să-l serie cu cerneală.

Manuscrisurile scrise cu creion nu se vor ține în seamă.

Culturale și sociale

Dn Blaj. Zi de zi, „Societatea meseriașilor români din Blaj”, se afirmă cu succese, care ne dau să înțelegem, că și clasa de mijloc, a meseriașilor își știe face datoria, — când i-se cere — față de publicul românesc. Și dacă vor urma pe calea începută și ascultând sfaturile înțeleptului lor prezident, care e profesorul dela liceul din Blaj dl Gavril Precup, meseriașii români din Blaj, vor ocupa un loc de cinste, de frunte chiar, în viața noastră socială.

Acum în urmă a avut loc *producțiunea corală teatrală împreună cu dans*, care s'a ținut Sâmbătă, în 11 maiu st. n. seara în sala cea mare a hotelului „Univers”, sub conducerea maeștrului Jacob Mureșian, profesor de muzică la școalele din Blaj.

Reușita frumoasă a acestei producțiuni e de a să atribui în primul loc maeștrului Mureșianu.

Nime nu se aștepta ca meseriașii, care sunt destul de ocupați ziua cu lucru — să fie în stare a se produce așa de frumos, după o pregătire de abia câteva zile. Ceeace dovedește, că „dacă voriesc — pot face”.

Punctul prim din program „Imnul Asteii” a fost executat de corul meseriașilor, acomp. de muzică.

Monologul dlui Bornemisa „Intăia scrisoare de dragoste”, a fost recitat cu succes de d-șoara Victoria Christian, o drăgălașă fetiță.

A urmat balada populară „Năluca” a maeștrului Mureșian, acomp. de pian și soli: dna Maria Kampf și dl Augustin Gruite, ambii buni cântăreți.

Punctele următoare: „Hai leliță'n vârf de munte” de I. Crișan, „Numai una” de Coșbuc și „Haiducul” dlui Teodorescu au fost bine executate de corul meseriașilor.

Programul s'a încheiat cu: „Nobila Cersitoare” comedia într'un act de V. Alexandri, jucată de: dna Maria Kampf, în rolul tinerei văduve Adelinea Dorian, — dând probe, că e o bună diletantă Nicu Dorian, vărul Adelinei. Celelalte roluri au fost jucate de dnii: Iustin Prună, Aurel Băcilă, Augustin Graniță și Alexandru Păcurar, cari s'au achitat bine și de dl Traian Novac.

Peste tot piesa teatrală a fost predată spre mulțămirea tuturor, — foarte bine.

Public a fost destul. Au lipsit însă aproape toți „intelectuali”.

Venitul petrecerii, în favorul fondului Societății — după informațiile primite dela dl Cassar — să urcă — după subtragerea speselor la aproape 120 coroane. *Coresp.*

Tinerimea română din comuna Cheversulmare aranjază la „Întăirea Domnului” (Iramul bisericeii) în 3/16 mai 1912 *reprezentatiune teatrală urmată de concert și dans* în curtea școlii ge. or. române cu următorul program: (dirigent: George Părvu, inv.) Is. Vorobchievici: „Ce te legeni codrului?” cor bărbătesc cu solo, susținut de George Părvu și Iosif Micaș Speranță-Florentin: „Maschinele țigănului” și „Hărnicia săcuiului” anecdote, preluate de Pavel Coșbuc. I. Vidu: „Moșul la drum” cor bărbătesc cu solo, susținut de Petru Ghereca. Aut. Pop: „Vine Vlădica” teatru în 3 acte, predat de tinerime. Al. Flechtenmacher: „Dorul înstrăinatului” cor bărbătesc. După concert jocurile naționale: Călușorul, Bătuta, Bărzăneța. Hora lui Petrișor la Pleșna. Hora călărășilor la Vidin. Joc.

Suprasolviri maritimioase se primesc cu mulțămire. Venitul curat e destinat bibliotecii țărâniimii locale.

Reuniunea română de cântări „Hilaria” din Oradea-Mare are onoarea a vă invita cu toată onoarea la concertul ce-l va aranja luni, în 3 iunie a. e. st. n. (Constantin și Elena) în sala dela „Keresk-delmi Csarnok”. Începutul la orele 8 seara. Venitul curat e destinat pentru augmentarea fondului reuniunii. Prețul de intrare de familie 10 cor., de persoană 4 cor. — Suprasolviri maritimioase se primesc cu mulțămire la adresa casierului reuniunii d. Ioachim Marta, funcționar la banca „Bihoreana” și se vor publica. — Program seara la cassă. — Dans.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Bibliografie

— La Librăria „Tribuna” se află de vânzare: *Eroii noștri*. Pagini alese istoria neamului. Cu iconele și poeziile lor. Războaiele între Romani și și Daci. Traian și Decebal. Căderea Daciei. Prețul 30 fil. + 5 fil. porto.

A apărut: revista literară ilustrată săptămânală „Cosinzean” Nr. 19—1912, cu următorul cuprins: L. Rebreanu: Ofilire, nuvelă. T. Mureșan: Într'un asfințit, Pe stăpă poezie. Ion Agârbiceanu: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuv. Victor Eftimiu: Flori de maiu, Zbucium, poezii. A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul pe-tului, roman. I. Brumă: „Poemele Singurătății”. Radu Mărgărean: Ea sunt renumit. Ghicitori. Ilustrații: Smith, căpitanul vaporului Titanic, Vaporul Titanic, Cafeneaua de pe vaporul Titanic, Oda de dormit de pe vaporul Titanic, Munte de ghiță, Victor Eftimiu. Abonamentul e 12 cor. la an.

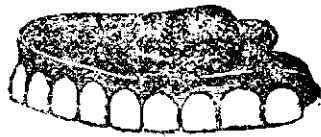
Redactor responsabil: Atanastu Halmăgian.

NAGY JENŐ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

Se vinde

dreptul de opțiune dela peste 150 acții „Albina”. A se adresa la administrația ziarului nostru.

Un candidat de avocat

afă aplicare momentană pe lângă condițiuni favorabile la

Dr. Desideriu Fülöp,
advocat, Vaidahunyad.

ANUNȚ.

Aduc la cunoștința on. public românească, că mi-am mutat

cancelaria advocațională

în IV Veres Pálné-u. 26. Cu deosebită stimă:

Dr. Liviu Lința,
advocat în Budapesta.

Pești sărați

Taranea, foarte frumoasă . . . 1 klg. 60 lil.
Pești mărunți . . . . . 1 „ 56 „
Deverica, mare . . . . . 1 „ 72 „
Șarani . . . . . 1 „ 72 „

Recomandă proprietarilor de vii și comercianților

Piatră vânată, primă calitate.

Raffia, frumoasă albă.

Legătoare de gumă pentru olteu.

Brevetată, calitate foarte bună, mare depozit, cu prețuri foarte ieftine. Expediez oriunde cu trenul.

PETROVITS și PANTITS
Vârșeț—Versecz.

Nr. 1487—1912.

INȘTIINȚARE.

Fondurile și fundațiunile arhidiecezei gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș sunt în pozițiunea de a vinde câteva sute de opțiuni la emisiunea nouă a institutului de credit și economii „ALBINA” din Sibiu. Ceice reflectează la cumpărarea astorfel de drepturi sunt rugați să-și facă ofertele în scris în plicuri sigilate până cel mult în 25 Mai 1912 st. n. spunând la câte acțiuni nouă reflectează, cât offer pentru dreptul de opțiune a unei acții, și să alăture pentru fiecare opțiune optată vadiu de câte 20 coroane. Ofertele și vadiile să se trimită la adresa administrațiunii centrale capitulare în Blaj, cel mult până în 5 Iunie st. n. se vor încunoștința reflectanții despre rezultat. Aceia ale căror oferte se vor primi vor fi provocați, ea până în 25 Iunie 1912 să trimită la admin. centrală capitulară suma oferită pentru dreptul de opțiune, computându-se în aceasta vadiile deja depuse, apoi 20% (40 cor. de acție) și câte 10 cor. pentru spese. În schimb li-se vor trimite titluri provizori edați de institutul de credit „ALBINA”. Ceice nu vor face aceasta își pierd vadiile depuse și dreptul la emisiunea nouă.

Reflectanților, ale căror oferte nu vor fi primite li-se vor restitui vadiile pe spesele lor până cel mult în 5 Iunie 1912.

Blaj-Balázsfalva în 11/5 1912.

Administrațiunea centrală capitulară.

<p>H. DURATZO fost șef. atelierului fotografic Mandy</p> <p>Atelier fotografic</p> <p>București, strada Gr. C. Cantacuzino (România).</p>

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

In atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că reintorcându-mă acasă după 8 ani de experiență câștigată în America, am deschis aici în loc, pe strada József főherceg nr. 1 (lângă „Victoria”)

un birou de arhitectură.

Primește totfelul de construcțiuni în bransa arhitecturii, precum și transformări conform cerințelor moderne. La dorință servesc cu planuri și prospecte. La dorință merg și în provincă. — Cu deosebită stimă:

IOAN CLAITI

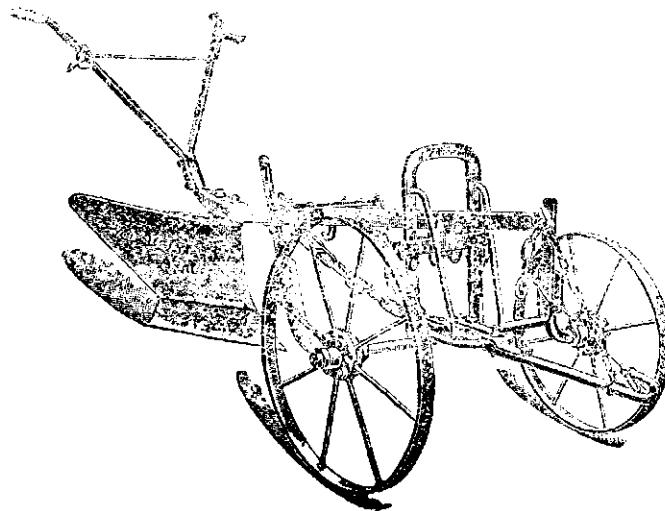
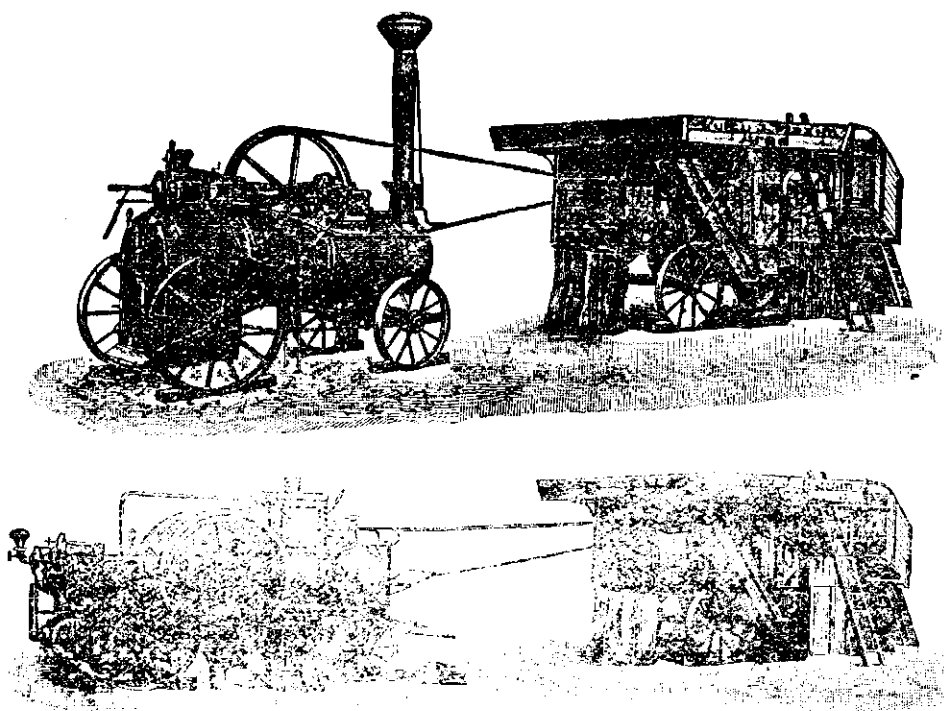
zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 808.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: piuguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglărie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

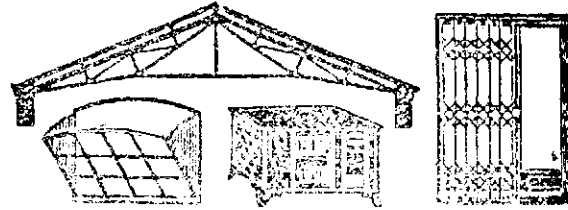
Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

**BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::**

Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici :::: o cheltuială. ::::

LUSTBÄDER ADOLF

birou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

ILIE BURĂ

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
DISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de branșă aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cupteare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparături atingătoare în branșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Folosește Doamnă**„Crema Margit“ a lui Földes**
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀▶ Săpun Margit 70 fil. ▶◀ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

CIASORNICE, GIU-
VAERICALE, GRAMA-
: FOANE și PLĂCI :
cu plățire în rate, pe lângă
garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,

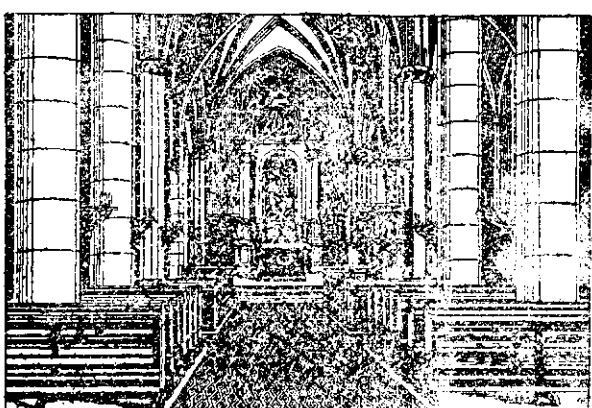
orologier și chtonometrele

SZEGED, Dagonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu
garanție de 5 ani. Trimite catalog românesc gratis
și francat. Cele mai bune plăci românești de
gramofoane.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor. și inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietre turchestane 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

**GAÁL
JÓZSEF**

măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserici, școli, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț.

Schimbare de prăvălie de pălării.

Aduc la cunoștința on. mei mușterii și on. doamne, că vechea și cunoscuta mea

prăvălie de pălării de modă

începând cu ziua de 8 Mai n. am mutat-o în ARAD, strada Weitzer János nr. 5.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public, sunt cu stimă:

LICHTIG IRMA, urm.

Să sprijinim industria locală!

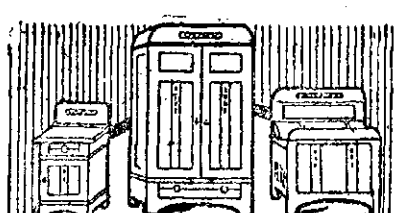
Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui

IOAN WELTHER MĂESTRU
de pălării
FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

Recomandă în atențiunea m. st. public din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și șapei de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fl. în sus. Are în depozit străcurătoare de vin și rachiu. Călcatul cilindrului se execută la moment. Primește curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în temnița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre
Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia
(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și înălțitoare de masă, matrate de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștiințios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanție.

Lippafüred cea mai excelentă baie sărată de conținut bogat de acid carbonic și fier lângă Radna-Lipova, în com. Timiș. Sezonul dela 1 Mai—15 Oct. La încrucișarea căilor ferate Maria-Radna—Budapesta—Arad—Teiuș—Brașov și Timișoara, cu gara Maria-Radna, stațiunea finală a motorului Arad—podgorii. Depărtarea dela Budapesta 5 ore, dela Arad 1/4 oră, dela Timișoara 2 1/2 ore.

Cură de apă. Cele mai ieftine și mai bune băi de oțel și acid carbonic natural. Efect excelent contra reumei, podagrei, boalelor de nervi, la boala femești, mai cu seamă contra neproductivității de copii, contra boalelor de rinichi și beșică. — Comunicație de tramvai propriu cu cai între acest stabiliment și Lipova, la fiecare 25 minute. (De persoană 20 fil). Locuințe ieftine, mâncări excelente de casă. Situație admirabilă, aier bogat în oxigen, păduriță mare, bine îngrijită, cu arbori mari și deși, locuri excelente pentru excursiuni. Mărgăritarul Ungariei-de-sud, plăcuta apă „Apollo”. Cu orice explicații și prospecte servește **Direcțiunea băilor.**

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante **plăciere? numai** la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIIU Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

se pot afla noutățile cele mai moderne

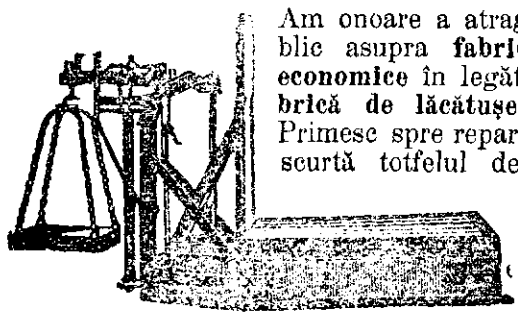
En-tout-cas și **plăciere**

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

Cu prilejul expoziției industriale din Lugoj premiat cu cel dintâi premiu cu: „DIPLOMĂ DE ONOARE”.

TÓTH ELEK Turnătorie de fier și metal, țesătorie de fer și fabrică de mașini

TELEFON nr. 22. LUGOJ-LUGOS TELEFON nr. 22.

Am onoare a atrage atențiunea on. public asupra fabricii mele de mașini economice în legătură cu noua mea fabrică de lăcătușerie și de cumpene. Primesc spre reparare ieftin și în vreme scurtă totfelul de mașini economice,

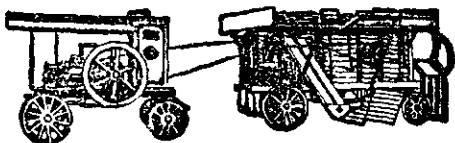
mașini de imblătit, locomobile, părți de mașini, motoare ori străformarea lor, mori, cazane,

cumpene, pompe, tulumbe, etc. Indreptarea osiilor mașinilor de imblătit, etc. Benzina, motoare, absorbitoare de gaz pentru oleu brut, ori transportarea părților alcătuitoare în timp scurt, cu prețuri convenabile. Totodată recomand pânzele mele de fir, din fir negru ori zincuite, în orice mărime și cantitate, cu prețuri ieftine de fabrică. La dorință servesc cu prospecte și planuri gratuite.

Fabrică și atelier de reparatură pentru cumpene.

Mare magazin de mașini economice

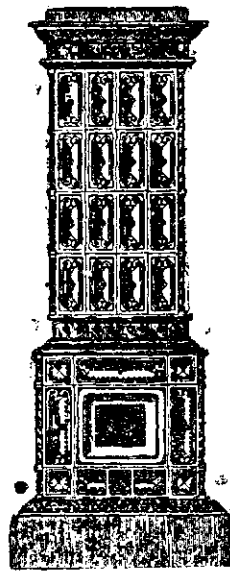
Agentura fabricii de mașini a căilor ferate ungare. Vânzare de motoare

Mai de multe-ori premiat cu medalie de aur și argint.

Important pentru încălzire!

Becker Károly Deva.

Oferă cele mai bune și mai cunoscute **cuptoare de olane** cari încălzesc repede, căminuri și vetre de fier, cele mai noi și mai moderne atât în privința colorii cat și a stilului, dela cele mai simple până la cele mai elegante cu prețuri ieftine.

Orice reparări se execută grabnic.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA BINDER LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

Atelier pentru pregătirea corsetelor!

Să se grăjească pentru adresa corectă!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

FRAȚII SCHIEL

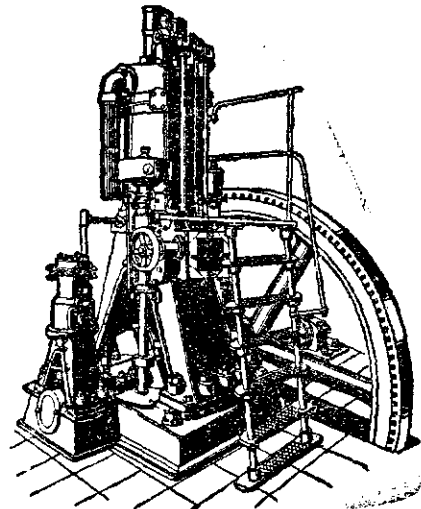
fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer **BRAȘOV.**

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

Serviciu prompt și prețuri moderate.

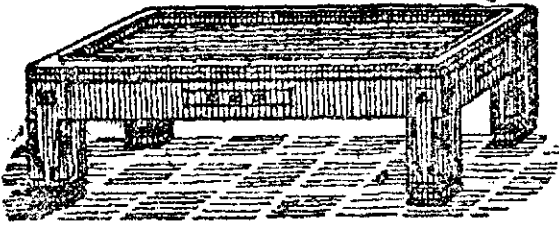
Motoare „GÜLDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare.

Neajuns în bunătate, și în consum de materie inflamabilă.

— Premiat la expoziție cu medalle de aur. —

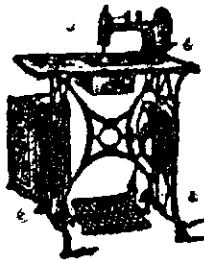
H. PÁLLÁN succesor Styászni József

prima fabrică ardelenă de billarde și timplărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de billarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de billarde
noul și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și trg de schimb.

Prima calitate.

Mașini de cusut „Singer”
calitate bună, pentru femei
cu 30 fl., (karikahajós) tot
pentru femei 42 fl., cen-
tralbobin 47 fl., cu 5 cutii
din oricare soi 55 fl.,
cu luntre scufundătoare
(sülyesztő karikahajós) —
centralbobin fără sunet,
artistic lucrate, un adevă-
rat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni,
pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Revizătorilor le dau rabat. — Catalog
la cerere trimis gratis și franco.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice
pentru curățirea chimică a hainelor,
colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic și
a colora, sunt neîntrecut în meseria mea.
Colorez haine de domni, dame, copii, dan-
tele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele
le spăl cu mare grijă. Pentru dolii colorez
haine în negru. Comandele le execut îndată
cu mare acuratețe. Baltoane de piele le co-
lorez în colorii închise.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii
Bistrița — Besztercze.

10% economie la comanda
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice
de bucătărie vestite în
Transilvania. — Catalog și desemnări
să trimit la cerere.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de
4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65
ani, rămânând procentele acele...

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea
mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu
abur, benzin și olei, mașini de semănat și
și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă pre-
țurile cele mai convenabile cu plătere în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini
motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez lu-
minare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comerclală.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

Decorat cu medalle de aur la expoziția
agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,

succesorul lui Bálint Dicsics.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.

LUGOJ, strada Niță Popa

lângă biserica gr.-orientală română.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe,
precum și lucrări de dogărie și făurărie.
Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni
de mașini este a lui

Kovács István

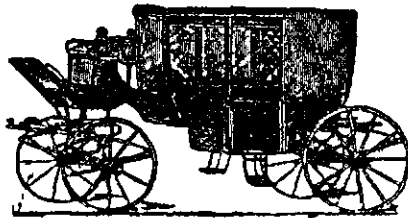
TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS

str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și au-

: tocarosserie :

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

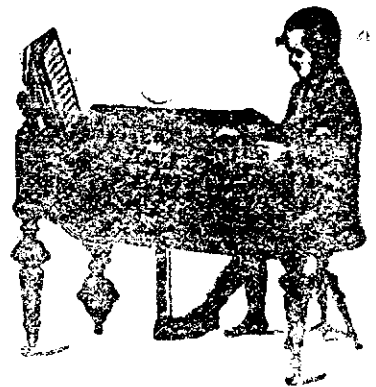

Mare deposit permanent de totfelul de
trăsuri și calese nou și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire,
rotarie și de lustruit.

O rugare modestă, care nu vă costă nici
o oboasă dar Administrației noastre îi poate fi
de mare folos. Administrația noastră roagă pe
toți ceie târguiesc și comandă din articolele
anunțate în foaia noastră, — să amintească că
firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

ȚIMBALE!

Țimbalele inventate de mine, cele mai
moderne, cu organism dublu de oțel, foarte
trainice și de o rezonanță deosebită se pot
comanda numai dela mine, cu prețurile
cele mai moderate, pe lângă ga-
ranție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

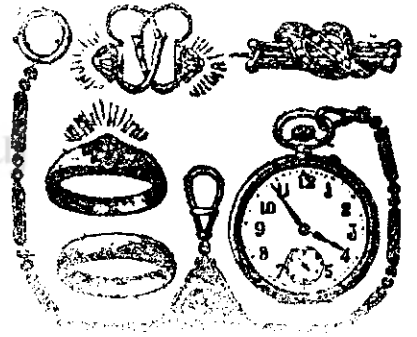
fabricant de cimbele.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurenturi, la cerere, se trimit gratis. Cores-
pondența întrucât se poate să se facă în limba
ungurească, germană sau sârbească.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

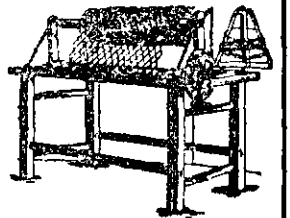
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de
aur, argint și nickel, în ceasuri de părete.
Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux
în argint și articole optice. În atelierul meu
se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume
giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanția.

Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene le pregătește
și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, co-
munele, singuraticii: singuri pot face să-
parea cu instrumentele mele.

Prin lucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pen-
tru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,
VI, PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghia-buri de precipitat va-goanele pentru mine, osii de transmisii bre-vetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de re-morsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transpor-teure, etc.

Hans Fabrițius

inginer

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găsesc între ele. Pentru trăsnicia fiecărei bucați garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1'80 1'90 2.— 2'20 2'40 2'50 2'60 cor. buc. 1 se dă rabat.

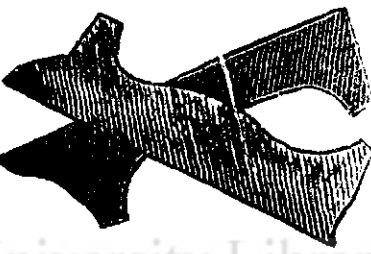
Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt” Kaposvár, Fő-utca 22 T.

J. Gottstein, fiul,

Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

prăvălie de piele și accesorii pentru in-dustria de cojocărie, curelărie și ciobotărie

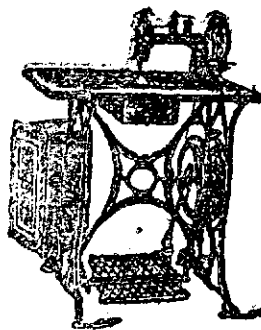
Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru ma-șină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Păslă, barchet, pânză, tălpi de păslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit, dictat și de cusut, apoi pentru aparate electrice și fizice, lampe electrice de buzunar, gramafonae, plăci, ace, hârtie — de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

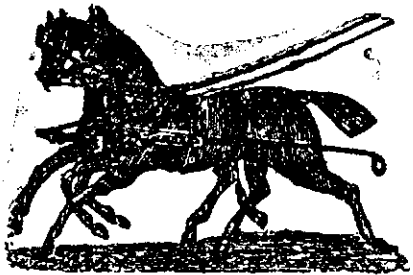
Atelier de curelărie, șelărie și coferărie:

Orendt G. & Făiri W.

(odinioară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Haltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroșat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovățuri, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampuri de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela solurile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (toluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

Telefon Nr. 537.

Petrof Antal ^{succe-} ^{sor} Wonka János

fabrică de plane cesar regale

Temesvár-Józsefváros,

Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

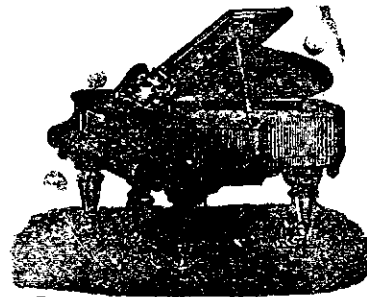
Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică pri-mesc favor cuvenit.

Catalog ilustrat la dorință trimis gra-tuit și porto franco.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszeben, Strada Sării—Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) MAREA EXPOZIȚIE de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserică nouă și vechi. — Orice comandă se efectuează prompt, conștiințios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

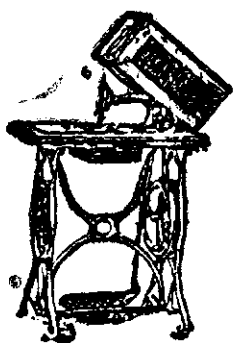
Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
 F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.
 Cs. O. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
 B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
 C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola-u. 7.

Leitner Sándor

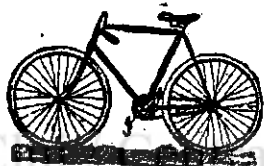
mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: căse de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramafon
 și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

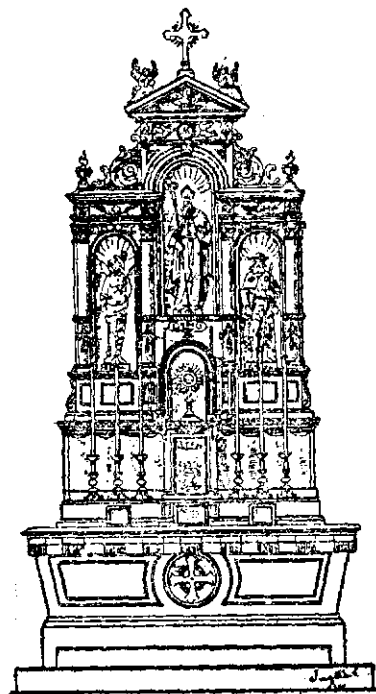
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noui zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, iconeisfinte, fântâni pentru botez. Serii de icone, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantelo artistico lucrate cu mâna. — Prospecte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

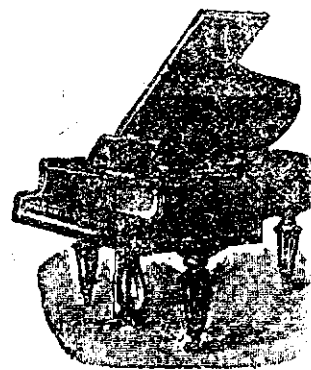
Primul și cel mai mare depozit de pian

W. P. Richter,

Brașov—Brassó, Fekete-utca 29.

Liferează: pian, harmonici și pianine, fabricație Bösendorf, Schreighoffer și Förster.

Imprumută pian în condiții favorabile

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icone artistice.

Plantinatipie, icone simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimei este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Cu deslușiri servesc.